

چونغر

سليمان لايق

چونغر

سليمان لايق

د فغانستان د علومو اکاډيمي

د ژبو او ادبياتو علمي او تحقيقي مرکز

پښتو ټولنه

دوهم چاپ

۱۳۶۱

ناپايه چونغر

انسان دڅه لپاره د طبيعت په پېچلې هستي کې دا ستوما نوونکي مزلونه لندوي. دڅه شي په لټه کې دی او ولي له پر له پسې مندو او هلو ځلو څخه لاس نه اخلي؟ ژوند او په سړي کې د دوام يوه ناپايه تنده، دهستېدو يوه مقدسه لمبه، په نړۍ کې د ټولو رنگونو او آوازونو دهستېدو لپاره کار کوي، تر څو زمونږ په کوچنۍ سياره کې د پېروونو دسترې هستي او تر هغو دراجا پېر شوي ما حول غوښتنې او د نظم او توازن سنفوني پر مخ بوزي او هغه څه ته چې مونږ لاسم نه پې پوهېږو کمال او جمال ورکړي.

د کوچني انسان منډې او هلې ځلې د سترې هستې درشد او تکامل
د رضابخشونکې جبر د ژوند ناموس دی. سړی نشي درېدلای او طبیعت نشي درېدلای.
د انسان تکل او تفکر، دهغه منډه او چیغه دستر او نا پایه طبیعت د دوام د ضرورت
یوه برخه ده. دی ځان دهستوونکې په مقام کې ویني، نگېري په ځان کې نه ځایېږي
او لکه طبیعت نا پایه دی، رنگونه او عطرونه، آوازونه او پروازونه او هره هغه بنکلي جلوه
چې د طبیعت په اجزاوو کې خپې وهي، له ده څخه رازېږي او په ده کې ختمېږي،
خو واقعیت داسې نه دی کومه منډه چې پیل شوې ده پای نلري. هیڅ برېښنا، هیڅ تالنده
او هیڅ حرکت نه ختمېږي، یواځې خپله بڼه اړوي او په نوې بڼه او لاروې بڼه کې ابدی
جریان مومي.

دیوه کوچني اور اورکي چونجې دوزرونو رڼا او دگل پر پانه دیوې پرځي
د شاخکې ځلا پای او انجام نلري. بلکې دهستی په لویه غېره کې له یوې جلوي څخه بلې ته
اوله بلې نه بلې ته ځای بدلوي او دتر کيب او تجزیې په ضروري خلود کې دابدیت پر نا پایه
واټ بانډې لاروې او دې انجامه مقصد خواته ور ځلي.

هغه تاو او تودوخه چې په ما کې دچونغر کوچگرو جلوورا پیدا کړې ده، دهمدې
ابدی جبري تکل او ددې نه تمامېدونکي ترکیب او تجزیې د بهیر دپر له پسې خپو
دلایتناهي شاخکويو واحد فرد دی. داسې فرد چې کله لکه او بنکه دغمونو او دردونو راز
سپري او کله لکه شبنم د گلپانو په رنگینه غېر کې رغري.

چونغر شاخکی دی خو لکه زه، لکه انسان نا پایه دی. هغه به تر کلونو کلونو زمونږ
دشېبې رنگونه او عطرونه د مستقبلونو له را غورېدونکو رنگونو او عطرونو سره تر کیبوي او
نن ته به په سبا کې دوام ور کوي.

سلیمان لایق

۱۳۶۱ ر ۲۵

د زړه آواز

زما وطنه

اي زما بنكلي وطنه زما تنه
زما كوره، زما گوره، زما عدنه
چي نارام شم ته مې وياړې، ته مې نازې
ستا زانگو د با با غېږ د مور لمنه
زما په ډډو د گلانو پا لنگ لگي
که هر خومره دستا خاوره شي اغزنه
په درو کې، په سيندو کې، په رغو کې
په هر گام کې دې د ژوند سندرې پلنه
هره تيره دې له شور او زوره ډکه
د فرنگ د يرغلو دندان شکنه
ست! په پښو کې سپېلني شم وياړني شم
اي زما بنكلي وطنه، زما تنه !!!

د پښتو کوره

ای د اشیا تاجه د لرغونو عظمتو کوره
گران افغانستانه، د زړه سره، د پښتو کوره
مینه دې خوځېږي زما په شعر کې خپې خپې
ای د لوړو غرونو او سیندونو او درو کوره
ستا په طبیعت کې، طبیعت هم رزمي شوی دی
ای د سپلاوونو او واورینو توفانو کوره
هره لوېشته خاورې دې کتاب کتاب خبرې دي
ای د روایاتو، مذهبو او ترانو کوره
بناد دې یې، آزاد دې یې، ودان دې یې!
کور د امنیت دې یې، کعبه دهر افغان دې یې!

زلمي ته

راوزه، له دردو او ارمـانو سره راوزه
له علم او له کتاب او له فکر و سره راوزه
له گوټ دانزوانه چې کلونه پکې ناست وې
د ژوند د حقیقت له فلسفو سره راوزه
فرصت د غلېدو بیا زمانې درته درکړې
میدان د امتحان ته له جلوو سره راوزه
غـورونه له زړو زړو خبرو ستړي شوي
له نویو مضمونو او ترانو سره راوزه
ددې بـکلي وطن د نیمگړتیاوو تلافی ته
له عشق او له وفا او نهضتو سره راوزه
اې ؤوانه اې افغانه اې د عصر راز داره
له بشپړ حرارت او له لمبو سره راوزه

د ملگرو کاروان

په په مشرق کې بیاروان دی توفان ورو ورو
خکه خوځي مې په زړه کې ارمان ورو ورو
دافغان دوحده سپل راروان شوی
پرې ډوبېږي وطني پرنګیان ورو ورو
د ژوند باد له ابا سینه راخوځېږي
خوځوي دباغ د حوروزلفان ورو ورو
بیا په زړه دهندو کش کې اور بلېږي
ترې تاوېږي دوطن پتنګان ورو ورو
نه پوهېږم زمانه په څه تديیده
چې را باسي له رمې نه لېوان ورو ورو
له ناوې دآبا سین ترآمو سینه
را غوړېږي زمادهیلو گلان ورو ورو
دا ویران ویجاړ وطن به گلستان شي
چې پې اوري زماداوبنکو باران ورو ورو
زړه مې ځکه دوصال له میومست دی
چې ځوځېږي دملگرو کارولن ورو ورو
د «لایق» د سینی تاو به بهر نشي
خو پاخه شي دغه نوي ځوانان ورو ورو

ديسر لي ڊپوي

دا اورونه په بېدياوو کې بلېږي
که د سرو گلو غوټې دي چې غوړېږي؟
د خاتولو قافلې دي راروانې
که د سرو ميو پيالې وپشلې کېږي؟
نوي نوي قوتونه، آرزو گانې
په رگود بزرگانو کې نخېږي
خوانه گوره چې فرصت درنه لار نشي
زمانه انتظار نه باسي تېرېږي
د وطن فضا هوا او د بڼتې غرونه
د زلموله ارمانو سره سمېږي
زمانه به پرده پورته کړي له کاره
د زاهد زړگي که چوي که ويلېږي
چې په سر کې يې هوس دمستي نه وي
هغه کام نه پورته کېږي، نه رغېږي
پسرلي به نوي نوي زېري راوړي
چې د فکرمسيحاپکې خوځېږي

د پنچشپر باز

خومره زړوردی دا دغرونو د پنچشپر باز
زړه له زمري باسي په منگولو دا سرتپر باز
ما دخنجج^(۱) د پاسه په ډبرو کې لیدلی دی
یوه رپ کې دسترگو، له نظره شي بیا تپر باز
زور یې د سپلاب، منډه برېښنا، حمله یې تندر ده
ستر مظهر دخلکو د قدرت دی دغه هېر باز
ژرنده د آسمان یې که د سر په کاسه وگرزي
ټیټ به نشي چاته دا مغرور دغه دلپر باز

۱ - په پنچشپر کې یوه دره ده .

دکباب بوی

زړه مې په دردو کې بنا کړې پېچ و تاب
 نه پوهېږم اور دی، که جنون، که انقلاب
 اوري له قلمه مې دردونه په خبـرو کې
 ووايه ناصحه څنگه بند کړم دا حساب
 وړانه میخانه کړې نه پوهېږم څه پې شوي دي
 ولي پکې نشته نه ساقې او نه خراب
 نه دلته په جوش او په مستی کې څوک نڅا کوي
 نه پکې مطرب شته نه ملگري نه رباب
 نه هغه صوفی شته چې صفا دبايزيد لري
 نه هغه شيطان شته چې آدم يې که خراب
 لارې دمسجد او میخانې دواړه تړلې دي
 نشته دی توفیق نه دثواب نه دعذاب
 نه په دې چمن کې یو شین ډکی دگیاوینم
 نه په دې بستان کې یو بلبل او یا گلاب
 زړونه یا سینې دي دحرمان په لمبو سوې دي
 بوی که چېرې جگ شي د وړیت شوي یا کباب

پښتون زلمی ته

گرزه ملا تړلی له وسـلو سره
جار دې شم زلمیه له پښتو سره
زړه د دښمنانو دې لږزنده وي
ستا د شجاعت له زلزلو سره
خاوره د وطن بې میو مسته ده
ستا د احساساتو له څپو سره
زما قلم او ژبه د تر خاورو شي
سم که نشي ستاله قدمو سره
پل کېږده چې سترگې درته کېږدمه
زړه سره، له سر اوله لېمو سره
فخر کوه خنده چې در جار شمه
دا وطن د تادی لوړو غـرو سره
گرمه کړه گرمي دخپلواکۍ پسې
اې د اور بـخـر کې له لمبو سره
باز که ستا په کور بې ځایه والوزي
وبه سوځي ځـاله له بچو سره
جار دې شمه، جار دې شمه، جار دې شم
جار دې شم زلمیه، له پښتو سره

زبورزہ

کہ لایق دخپل هیواد وفادار نہ وای
ہسی رنگہ بہ ہپر شوی او خوار نہ وای

کہ مہ زہہ د زور و پہ لار نہ تلای
ہر طرف بہ پہ دتور و گوزار نہ وای

کہ مہ غبہ دخلکونہ وای اوچت کپی
د تورونو پہ چپا و بہ آزار نہ وای

شاعری تہ بہ مہ لاس نہ و وری
کہ مہ قام سرہ د زہہ اختیار نہ وای

زمانہ کہ زما درد وای ازمویلی
ہسی رنگہ بہ ساکت او کرار نہ وای

ما بہ خلہ زہہ نیو و داو ر لمبو تہ
کہ لہ ژوند سرہ مہ خیال دقمار نہ وای

قا فله

بې مطلبه بې مطلبه هره خوا و هي گامونه
نه پوهېم كوم پلوعې دا زموره كاروانونه
په دې گډې قافلې كې نه مجنون شته نه ليلا شته
چاته يوسو ارمانونه ، چاته وژارو غمونه
په دردويو اخته شوي ، نه طبيب شته نه دوا شته
خه بې خايه كټېدلي دازموز زاره دردونه
كاشكې نه وای يو خای شوی له دې وړانې قافلې زه
يا بدله وای داغمكه او يا نور وای داكلونه
وينس به نشي دغه قوم كه نغمه شم سر تر پايه
كه رباب غوندي گوياشي د لایق د زړه تارونه

د خلکو بیرغ

د فکر په ټالوونو کې زنگېر مه زنگېر م
د غم په دریا بونو کې غرقېر مه غرقېر م
چې وینو د بې دردو کې ونشوم لمبېدلی
په اوبنکو کې مې پرېردي چې لمبېر مه لمبېر م
ناصحہ زما لمبو ته غرض مه کره غرض مه کره
ما پرېرده پخپل اور کې چې سوځېر مه سوځېر م
آدم یم د درخو په لور بې واکه بې اختیاره
روان یم په دې هیله چې رسېر مه رسېر م
د قوم په دماغ کې چې کوم نوی توفان راشي
د شعر په جامه کې زه نخېر مه نخېر م
د خلکو د قدرت په لاس لوېدلی یو بیرغ یم
د دوی په احساساتو کې رپېر مه رپېر م
زه څه یم دا اولس دی چې هر لورې ته مې بیایي
د دوی تر ارادې لاندې خوځېر مه خوځېر م

د عصر ساز

بیا ساقی راغلی ترخو میو ته بلل کوي
اورپی په پیالو کې اچولی ازمویل کوي

سازنن بل آواز، بله نغمه، بله مزه لري
عصر زېږولی د ذوقونو سمول کوي

فصل د گلونو د اشیا په لوړو غرونو کې
غلی خو خپدلی د کامونو خوځول کوي

خوند د زاهدانو له تقوا څخه وتلی دی
زه د ریایي شو د زهادو شرمول کوي

دا بلا انسان بیا په رگود کائناتو کې
ورو ورو لگیا شوی د اسرارو لټول کوي

هیلي د وطن د ولسونو زما په شعر کې
نویو ارمانو ته د فکرونو اړول کوي

گیله منه مینه

په بهانومې له خپل ځانه شپړي
چاته گيله چاته ژړا و کرم

پخپله سهو نه پوهېږمه زه
د کومې عفوې تمنا و کرم

نه مې مني او نه مې زړه را کوي
چاته شکوه ددې بلا و کرم

لېونی زړه مې نه صبرېږي ورونو
چا سره کېنمه سلا و کرم

رقيب زما د عمر غم خوړلی
ژړا دنن که د سبا و کرم

اشنا بېلېږي، زړه اشنا لټوي
عذر د زړه که داشنا و کرم

په دې بې درده دنیا گۍ کې ربه
له چانه هیله د وفا و کرم

ساقی ته

ساقی لاس وړه پیمانې ته چې ځنډه پری
د زمان قافله درومي نه درپری
خو چې سترگې وازوو بهار به نه وي
ځوانی خوږ شانی یو خوب دی او تېر پری
نه په عمر څه باور شته نه په حسن
څوک خبر دی چې سبالمر به پې خپږی
خام حریف د خم مدار ته منتظر دی
بد مستی د تاک په پانډو کې نخپری
خوبان خوشی خپل جمال ته غره شوی
د گل پانه په یوه سپلی رږ پری
هغه لوبنی چې کلال د زمان جوړ کړی
خامخا به دهغه په لاس متېر پری
ساقی را کړه پیمانې پروایې مه کړه
بنه پوهېرې چې څه کېرې هغه کېرې
د زاهد دا کړدې او جفا گانې
تش په میو علا چېرې او هېر پری
ژرمې مست کړه چې فضول عقل مې وژني
دافضا مالره تنگه تنگه کېرې

لنډ عمر

خو غوتی ورته خنډ لې بهار تېر شو
لامسکايې کړې نه وه چې وار تېر شو
د شپبو د تېرېدو په هنگامه کې
ژوندون سترگې خلاصولې قطار تېر شو
ما پيال په پورته کوله چې ځان تود کم
زه لانه و مه تود شوي انگار تېر شو
رنځور زړه مې رغاوه د يار په سترگو
د بريننا په منډه يار او بيمار تېر شو

عاشقانه تیوس

ماویل په پنبو مې درست جهان در پسي و غوښت
 دې ویل آگایم په دې در بدرو زه
 ماویل زخمي زړه به مې شوک دارو در مل کړي
 دې ویل په ښکلو او خوږو خبرو زه
 ماویل درست عمر مې په داد او فریاد تېر شو
 دې ویل پوهېږم په دې بې اثر و زه
 ماوې په سینه دې دوه کوتري دي رپېري
 پرې مې زده چې لو بم پې دې دوو کوترو زه
 وړانه له خندا شوه وې بې: نه نه نه نه
 شوکې به در نکړم ددې دوو وزرو زه
 ماویل که مړ شوم کوم نظر به مې ژوندی کړي
 دې ویل په دغو دواړو جادو گرو زه
 ماوې رقیبانو را تریخ کړی زما کام دی
 دې ویل چې خوږ بې کم په سرو شکرو زه
 ماویل زما په گربوان نشته مرغلرې
 دې ویل جړاو بې کم په مرغلرو زه
 دې وې ملایان زمونږ په مینه خبر شوي
 ماویل خبر یم په دې بې خبرو زه
 دې ویل په ښار کې وفادار ملگری نشته
 ماویل چې خیر دی د غرو کمرو زه

عشق دریا ب دی

بیالیلا د چا پینو ته غورولۍ سلسلې دي
چې نسیم له غرو را وړې د عنبرو قافلې دي

زړه مې پرېښوده فریاد ته، بې فریاده زړه به څه کم؟
سر نوشت د عاشقانو همدا سوې غلغلې دي

بېگا خوب کې بې سببه، له سپوږمۍ نه وېرېد مه
ګوندې بیا دیار په زړه کې پیدا شوې څه گیلې دي

په مستۍ کې ساقی ووې: تشوی یې تشوی یې
که څه شته دي په دنیا کې دا د میو قلقلې دي

بلبل وینې غورځولې د ګلانو پر اغزیو
پتنګ وویل په اور کې: دا اولې مرحلې دي

اې زما لېونی عشقه ځلاند اوسه، ژوندی اوسه
هر مشکل دې لذتونه، هر آفت دې حوصلې دي

عشق دریا ب لایق حباب دی په هر موج هره خپه کې
تکرونه، تندرونه، محشرونه، زلزلي دي

د پښتو اجاره دار ته

د پښتو اجاره داره، بیا دې خه دام غوړولی
بیا دې کوم یو ایسار کړی، بیا دې کوم یو کړولی
بیا په زړه کې چاته گواښې، بیا دننه چاته اېشې
بیا دې خوک په نښه کړی، بیا دې کوم یو نړولی
ته په خودیې که بې خودیې، دا په خه شي لوبې کاندې
دغه ژبه د ملت ده، نه ده رې نښې خلی
مه له خانه خه ترې باسه، مه له گېډې خه ور باسه
دا بنیاد د پښتنو دی، ډېر منلی ډېر سپېڅلی
هر زلمی ته مه خرنه پوره، پخپل فکر مه ټینګېره
زمانه لکه سپلا ب ده، وړي هر زور له کاره تللی

اې هیلو!

لري شئ اې هیلو له مالري شئ
وتبنتئ، پردی شئ، مروړې شئ

مه ژاړئ زما په دردو مه ژاړئ
اې زما غریب سترگو ډبرې شئ

اوبنکو زما له سترگو خخه والوزئ
غاړو کې دنورو مرغـلرې شئ

اې زما دژوند ترخو ترخو غمو
و خوځئ شعرونه شئ، خبرې شئ

اې دخلکو هیلو زما په شعر کې
پورته شئ آسمان ته لرو برې شئ

تندر شئ، برېښنا شئ، سپلاوونه شئ

تورې تورې ورپځې شئ، خپرې شئ

اوبنتی بخت

زړه مې په غمونو کې گډېزي بېتابي کوي
سپل مې له لېمونه راروان دی خرابي کوي

هیله لېونی شوه، ږنگه بنگه بې جلیه ځي
نه منې خبرې مې پېښې دشرابي کوي

سامې ښکته پورته ځي، نغمې د سوزو سازو هي
ژوند نارامه کړې ده پېښې دربابي کوي

وسوله سینه مې د دردونوله گرمۍ څخه
لار ترې ورکه شوې سوځول د کبابي کوي

لارې د سارا او د ځنگل دواړه تړلې دي
عقل گمرا شوی ادعا د نوابي کوي

زه لایق د هسي بدبختۍ او جفا نه ومه
بخت په بله مخه اوبنتلی خرابي کوي

د ژوند فکر

د گل خندا ماته ژړا راوړي
سترگو ته شونډې د اشنا راوړي
د پروانې ترايرو وگرز مه
چې بوی دمینې او وفا راوړي
ساقی په مستو لېونیو کتو
مستان بې میو په نخا راوړي
دمیخانې دانننې دودونه
زلموته هیله دسبا راوړي
نوي خیالونه هدیرې ته زمونږ
د ژوند لپاره مسیحا راوړي
د عاشقانو ژیر او مات رنگونه
فرعون دمینې ته موسا راوړي
لایق خپل کام ته د ادب په ژبه
فکر د ژوند او د بقا راوړي

زهد شکن بنا یست

ستاد حسن په سپېدو کې خوځېدلې زلزلي دي
د آسمان له سخته زړه نه پورته شوې ترانې دي

نه پوهېږم څه محشر دی ستا دسترگو په گردش کې
چې یاران یې نېشه کړي بې دمیو له پیالې دي

ستاد سرو سترگو له تاوه کباب شوي لږمونه
د لالونه که یاقوت دي، که سکروتهې که لمبې دي

هر بنا یست چې تجلی کړي زما په شعراو اندېښنو کې
ستا دتیاو یا د سترگو یا د زلفو کرشمې دي

ستا له هسي جلوي جار شم چې زاهدیې په ملامات که
کړنگولي یې جامونه ، ننگولي میخانې دي

څه به هڅه د طاعت کړم ، څه به هیله د جنت کړم
بڼه پوهېږم ستا په عشق کې تورې شويې خاتمې دي

لایق دومره ساده ندی چې دوصل تمه دار شي
ستا دغېږي په ارمان کې ډکې شوې هدیرې دي

وحشي طبعه

نه منت دخرابات وړي نه مننه د حرم كړي
خه وحشي طبعه لرمه چې له ټولو خنخه رم كړي

د ملگرو خامي هيلې هغه چارې په ما كاندي
چې تبي يې په غنم كړي حرارت يې په شبنم كړي

زړه مې بس چې ديارانو خان خانې آزرده كړي
نه دچاپه خندي خاندي ، نه دچاپه غمو غم كړي

د صحرا له سره شفق نه د جنون پيغام رارسي
په آدم چې مينې و كړې هغه چارې په ما هم كړي

پريشان توفان خو خپري د درخو د خنوموچ كې
را ته بنكاري دا سېلاب به زما د زړه خونه برهم كړي

گوشمالي د حوادثو هغه چارې په ما كاندي
لكه گوتې دمطرب چې درباب په زيرو بم كړي

ساقې مړ كړم حسرتونو ، خاورې شويو ارمانونو
يوه ترخه پيمانه را كړه گوندي وي چې خه مې تم كړي

د گلانو بوستر

بيامې ساقې وليد د خيالونو په خوبونو کې
بيا د جنت حورې راته ناڅي په جامونو کې

زه د ســکندر د آيينې څه گدا نه يم
زه هر څه ليدای شمه د بنکلو په مخونو کې

غرونه که لالونه شي طلا شي او زما شي بيا
نه ارزي پدې چې ځواني تېره کم غمونو کې

زه که مې پرست نه يم نو څه به شم او څه به يم
څه پسې به گرزم د مړې خورې په رگونو کې

زانگم د سپوږمۍ په تناوو کې له جانان سره
خيال چې را سره شي د نېشې په جنتونو کې

کله چې د يار په سودا پرېوزمه ويده شمه
اورم په گلونو کې را اورم په گلونو کې

د اور جامونه

ستا په ياد چې پيمانه کړمه او چته
ټول غمونه کې بنکاره شي جام جم شي

د عشق هره ترانه چې له ما وزي
د سرو وينو په لارځي د زړونو غم شي

هر يو گل ته چې د مينې موسکا وکړم
لاغوټی وي چې د بل سړي حرم شي

عشق د هر عشرت پرسته مقام ندی
عاشق هغه چې د اور لمبو ته تم شي

زه د هجر د توفان ياغي مارغه يم
هر يو تندر چې را کوز شي ما ته سم شي

دا زما تور سرنوشت گوره په خه دی
شوک چې زړه ته رانېردي کم په ما گرم شي

نه به مخ د مصيبت له مانه واوري
نه به جنگ له خپل تقدیره زما کم شي

جگي جگي ساقی را د اور جامونه
گوندي غم زما د زړه د ټول عالم شي

اندېښنې

يا زما سترگي ښکلا نه پېژني
يا په دې عصر کې ښکلا نشته

ساقې که هر خومره پيالې کېرنگوي
خود يارانو اشتهها نشته

پدې سړو سړو ذوقو کې مگر
شاخکې دميني او وفا نشته

يواعي پاتي يم ژدا راخي
په دغو خلکو کې اشنا نشته

تورې په تېکو کې زنگنې شولې
توان د جهاد او د غزا نشته

په دې نوکاره حريفانو کې هېڅ
فکر د ژوند او د بقا نشته

په دغو سوځنده لمبو کې ربه
يوه گوشه دانزوا نشته

گیله

زما دردونه که دوا نلري
 دتا بنایست هم شه بقا نلري
 د پېغلتوب په شرنگ مغروره مه شه
 دا یوه برېښنا ده او وفا نلري
 ماته وعدې د نن سبا مه کوه
 عمر مهلت د نن سبا نلري
 سترگې چې ژاري گناهکارې ندي
 د غم چینی بله متا نلري
 لېونی زړه مې وایه چاته بوزم
 هغه بل لوری بې له تا نلري
 زما د صبر پیا له ډکه شوله
 دتا عذرونه انتها نلري

دردونویار

آشنا ساقی شه چې خمار لرمه
د زړه په سر د غم غبار لرمه
ماته د حزم نصیحت مه کوه
زه له خپل ژوند سره قمار لرمه
له اوره ډکې کره پیالې د میو
چې نن دسولو انتظار لرمه
له وښیارانو تښتېدلی یمه
له لېونیو سرو کار لرمه
ملا که ویاري د جنت په حورو
زه د دردونو افتخار لرمه
لکه ډپوه سوخم او ژوند کومه
کاروان د اوښکو سره لار لرمه
له دې نازکو خیالونو سره
د گل په پاڼو کې مزار لرمه

مروره زړه

زړه مې ویلي کېږي له کوگله ځي
نور دژوندانه له دې مشله ځي
عصر بد هوادی وفا نکوي
څه چې له ماځي له دې کبله ځي
وايي محتسب اختیار نشته دی
هر څه چې روان دي له ازله ځي
وسوم د دردو له انتظار څخه
میل مې جنون ته کله کله ځي
وايي چې کوز بار منزل ته نه رسي
دلته بې درنگه تر مزله ځي
زړه مې مورو دی له ملگرو نه
هرې خواته تېبتي له کابله ځي

خان له جهان

په زمـازـه دې بـڼـه پـو هـېـرـمـه زه
 بـيـا دې پـه دـام كې نه بـنـد پـېـرـمـه زه
 يـو خـل چـې وـالـتـلـم وـالـتـمـه
 بـيـا دې پـه لـو بـه نه غـولـېـرـمـه زه
 پـه تـز وـيـر و دې رـا سـتـون كـړـى و مـه
 اوس پـه خـنـځـيـر كې نه تـمـېـرـمـه زه
 بـيـا پـه خـوړ و كې زـهـر مـه رـا كـوه
 اوس و بـنـيـار شـوى يـم پـو هـېـرـمـه زه
 عـمـه او خـان لـر ه جـهـان لـتـوم
 سـتـا پـه جـهـان كې نه اوسـېـرـمـه زه
 كـه مې پـه زړه كې سـتـا تـصـوـيـر و خـوـځـي
 د غـم پـه اور كې به يې سـيـز مـه زه

تپروتلی عشق

ډپر کـلونه تپـر شول چـې له تـانه جـلا شـوی یم
وړی اند پـننـو یم مجـسمه سـودا شـوی یم

هر گل چې خندلي یو حل ما ورته ژړلي دي
هر اور ته پتنګ هرې غنچې ته بورا شوی یم

هر خو که زما گـنـاله تا سره لاپـته ده
خه و کـرم مـگر چـې خپـل ضـمیر ته رسوا شوی یم

نور و که خندلي خپل اقبال ته بې خندلي دي
زه خپلو غمو ته نا خاپي په خندا شوی یم

بی تودوخی مجلس

زه دخپل زړه په دردونو نه پوهېږم
خلک خاندي خپل تقدیر ته زه ژرېږم
په مجلس کې حرارت د پرون نشته
هره ورځ چې نوې کېږي زه سرېږم
حریفان په چیغو چیغو تظاهر کړي
ساقی خاندي په دې وزه زه شرمېږم
په مجلس کې چې د مینې مستي نه وي
په تش میو نه گرمېږم نه مستېږم
ساقی جام او پیمانې دې بېرته واخله
زه گوشې د جوماتونو ته ستنېږم
هلته لري به یوه ځانته ډپوه بل کړم
پت دننه به په زړه کې ویلي کېږم
ګوندي وي چې په گوشه دانزوا کې
یوې پا کې تمنا ته وخنډېږم

لنډ ژوند

که لوگی شي زما د ژوند بيخ و بنياد
زړه به سوړ نشي ددې بنکلي جلاد

دا چې يار ما د هر گل عندليب بولي
د غماز په خوله يې کړی استناد

دا سند زما د وفاندی نوڅه دی
عشق مې سوځي او زه نه کوم فریاد

زما او يار ترمنځ چې سل پردې پرتې وي
د قبول غوږ ته به څنگه رسي داد؟

په ناکامو لارو بوتلمه خامانو
په عبث کې رانه عمر شو برباد

کاشکې دا بې خونده عمر مې بدل وای
په يوه رپ لکه برېښنا مگر آزاد

خاندی لبونی

خاندی لبونی چې په جنون کې به لاڅه وي ؟
گوره چې د عشق په موج خون کې به لاڅه وي ؟

مست چې د ساقی په یوه عتاب پیاله نسکوره کړه
خدازده د زاهد په شېخون کې به لاڅه وي ؟

خام په یوه جلوه د ترکونازبې سده کړی دی
گوره چې د مینې په تړون کې به لاڅه وي ؟

مورته له زړونه لا زاره غمونه پاتې دي
خدازده چې د عصر نوي یون کې به لاڅه وي ؟

تورې چې په سپینه ژبه سردانسان لري که
گوره د اتوم په سره لړمون کې به لاڅه وي ؟

سرزما د قوم همپشه نوروته خاورې شو
آیا چې په برخه د پښتون کې به لاڅه وي ؟

خوڅې زلزلې بیا دنړۍ په تناوونو کې
گوره چپاوونو د گردون کې به لاڅه وي ؟

دا کوچنی څاڅکې

څه کوي دا سره کوچنی ورېځه له آسمان سره
څه غواړي ډومبسکی (۱) له موجونو دتوفان سره

ولي دا مجبور بشر نارې دآزادۍ وهي
څه دي د لاس ماتي دمړوند له امتحان سره

نه نه اې شاعره! ته وهمونو غولولې يې
گوره چې لا څه کړي دا مجبور له اين وآن سره

دا ماشوم ډومبسکی په وهمونو کې اسير ندی
دا بڅرکی ورېځه سپکه نده له آسمان سره

دې وړو ته گوره په واره نظر ونه گورې
مل که يې قطره نه وي نو څه دي له توفان سره

دا وړې قطرې به عالمونه لاندې باندې کړي
يو که شي له ميل د مکان او د زمان سره

مه اخله نظر بلند نظره له دې ټیټو نه
سپک به دې شي وزن د جگوالي له ميلان سره

د قافلو هادی

باز دهنـدو کش یمه اتل دلـوړو غرو یمه
ننگ یمه، غیرت یمه، بخر کی د پښتو یمه

رپردي زما له توري ددښمن زړه لاپه قبر کې
اوریمه، توفان یم، محرک د زلزلو یمه

ولس لرم، وطن لرم، ماضي او مستقبل لرم
بهنده تاریخ یم، مؤلد د حادثو یمه

لاس د تجاوز ته د هیواد په هره پیڅه کې
تدریم، سپلا ب یمه، برېښنا د آسمانو یمه

توره د غضب یم دښمنانو ته
خپلو سره خپل یمه شکره د شورو یمه

خوک یمه؟ سپایي د آزادی او افتخار یمه
زوی د لوی افغان او قهرمان د معرکو یمه

نوي ژوند ته لار کوم له نویو ارمانو سره
خوان یمه، افغان یمه، هادي د قافلو یمه

خوانانوته

په دې باغ کې نه قمري شته نه بلبل
نه یو بوټی د گیاشته نه د گل

نه د ژوند سندرې خپږي له ربا به
نه د چاپه چا خندا شته نه ژړل

په ترمیم د دغې وړانې میخانې کې
لاس مات شوی د تاریخ او تحول

ساقی مالره یو هسي می تیار که
چې پې هېر کړم که تړل وي که وژل

هغه باغ چې د باغوان له وینو روغ وي
هلته نه بنایي مستي او نه خندل

گلان ندي دغه وینې د باغوان دي
چه هر لوری ترېنه خپږي جل او بل

د بلبل د طبعي ساز کله منی شي
په دې جاله د فساد کې اوسېدل

هره ورغ کام ته راخرمه تباهي ده
یا زندان دی، یا خنخیردی، یا تړل

دغه زور زور چې وطن یې ویران کړی
دا د عوان نسل طاعون او یا اجل

دا بوډی چې په افسون د تېرې ژبې
وینې زېږېني داو لس په چل او ول
خو په توره لري نشي له وطنه
وطن کور داستبداد دی یا غوجل

دوطن خوانان به هېڅکله بنیاد نشي
خو ونه مني په وینو لمبېدل

توفاني ژوند

لېونى كړمه ارمانو ارمانو
خان غولوم په ترانو ترانو
د بنكلي عرقوم په پيمانو پيمانو
رقيب ظالم او زورور دى خكه
يار لټوم په بهانو بهانو
د محتسب او د مالا له وپرې
شپې تېروم په ويرانو ويرانو
اې د قوت مغروره مه سپكوه
رندان په خيري گرېوانو گرېوانو
پارانو ژوند په شرو شور كې بڼه دى
لكه خپې د توفانو توفانو
يارانو مېر شوم دمستى له زوره
ما گرزوي په ميخانو ميخانو

د عصر لورته

ستا په هره کـرشمه کې نوی سوز او نوی ساز دی
نوی درد دی، نوی شور دی، نوی طرز او نوی راز دی

ستا دې نوي سوزو ساز ته بې تعبیره شوو شعرونه
ځکه ستا دا زلمی حسن له زړو نه بې نیاز دی

نه دې زلفې په ملا زانگې تر ورنو او زنگونو
نه دې سترگې تورې کړې نه دې ستر کې اعجاز دی

نه دې رم تپـرو ته ورته ، نه دې چم هغسي شان دی
نه دې هسي وړانجام دی، نه ده هسي وړ آ غاز دی

اې دنوي عصر لورې ، چې ساده یې سر تر پایه
په دې واړه سادگی کې دا څه رنگ او څه انداز دی

دعصر لور

ای دنوي عصر او زمانې لورې!
خه غواړې او چا پسي آواز کوې؟
ای دهندو کش دلورو غرو زر کې!
بیا خه ابتکار او خه اعجاز کوې؟
زړه دې راته بنکاري نوی شور لري
خکه کرشمې د سوز و ساز کوې
دود داسارت تالا کول غواړې
نویو ارمانونو ته پرواز کوې
عصر او زمانه واره غورونه شوو
ته چې د دردونو امتیاز کوې

ستا لپاره...

زه چې تل د ژوند ترخو غم—ونو ژړولی یم
زه چې نا کامیو بدمرغی—و کړولی یم

زه چې خپلو هیلو کباب کړی عذاب کړی یم
زه چې هر ظالم لکه یتیم غونډې وهلی یم

زه چې دهر مار او هر زمري د خولې طعمه یمه
زه چې هر نامرد د جفاغشو ته تړلی یم

زه چې لکه دروی د هر شپون ترجماني کوم
زه چې هر محروم خپلو دردو ته غبرولی یم

زه چې د قام فقراو ناپوهي د سپلني په شان
هره ورځ په تبغنه د تورونو اړولی یم

زه چې د ناوړه زماڼي په هره لوبه کې
سل واري په مخ باندي لوږدلی درېدلی یم

ما داهمه واړه ستا په مینه کې زغملي دي
اې گرانه هیواده! ستا لپاره مې منلي دي

د مینې ژړا

په ما تنګ کړل زمانې سحر او شام خپل
 ته اې مسته ساقې مه سپموه جام خپل
 د بلبلو چغېدو ته سوځم سوځم
 چې ویلای شي گلونو ته مرام خپل
 دا چې شورا او شاعري یې را نصیب کړه
 زه په خپلو سترگو گورم سرانجام خپل
 د ډېوې او بنکو ته ولي حیران گورې
 عشق له خپلو لمبو اخلي انتقام خپل
 چې د مینې په ژړا یې آموخته کړم
 ما اخیستی له غمونو نه انعام خپل
 تر هغو به خپلې او بنکې پا کې نکړم
 خو له خپلو او بنکو وانخلمه کام خپل
 گوندې یار له درانه خوبه را بیدار کړې
 مالېرلی د سپېدو په لاس پیغام خپل

کاشکې زه عاشق وای

کاشکې زه عاشق وای دیار وره ته مې ژدلای
 ما ورته ژدلای، رقیبانو را شړلای
 ما ورته له سترگو مرغلرې بهولای
 دې راته خندلای، په خندا یې خورولای
 زه په وچو دښتو او کمرو کې پسې تللای
 دا لکه هوسی زما له سیورې ترېدلای
 ما لکه پتنګ دا په شغلو کې لټولای
 دا زرینه وړانګه وای او نه نیول کېدلای
 ما لکه ساحل وای خپله غېږ ورته پرانیستی
 دې لکه خپه هره شېبه په مخ وهلای
 کاشکې دا پښتون زړه مې یوې پېغلې تمناته
 گونګ وای له حیرته لکه پانه رپېدلای
 کاشکې دیوې مستې په زلفانو کې وپښته وای
 باد دسباوون دیار په شونډو رپولای
 هر څه چې وای وای دې خوله دې سکونه خلاص وای
 لیر څه خو خپدلای، کړېدلای، چغېدلای

پنتانہ

زندانی آشنا ته (۱)

بوی دکباب جگ دی له گوگله دیارانو
بیا چپرې چا زره ایبسی په اور د انقلاب
خوځي داجمل په زولنو کې د غیرت چیغه
عقل د پښتون ته ور کوي نوی شتاب
زوی د آزادی د انقلاب دمور په تی پورې
لولي په خاپورو کې د سرو وینو کتاب
اېل به زمانه شي خامخا همدغه طفل ته
رسی به دا طفل مرحلې ته د شتاب
دواړه د بنمنان دي پاکستان دی که فرنګ
توره خوشې نکړې چې شو پاک نشي حساب
خلاص به ترپنه نشي اې پښتونه په زاریو کې
گړزي په خاشاکو کله مخه د سپلاب
سر د استعمار د مار پنخوا ترچیچو وځپه
وخوځه لا وخت شته خپل سنگر که انتخاب
گلې زلزلې کره ددبنمن په زندانونو کې
کوز کره د غاصب زره ته د تورې اضطراب
جار دې شم، صدقه دې شم، قربان دې شم
پام کره خوشې نکړې سره کړی د انقلاب

۱- دا شعر هغه وخت ویل شوی چې د پاکستان حکومت د پښتنو د سیاسي مشرانو د عمومي گرفتاری حکم وکړ.

وروستی خبره

نا مېنده زړه مې انتظار باسي
 ما غزه مې جور دخمار باسي
 سترې ستو مانه آزرده مړوند مې
 جفا درزم او افتخار باسي
 زړه چې درد من شي خونارې به وهي
 سپلا ب چې و خوځي خولار باسي
 در قيبانو سر په سر ظلمونه
 موز مرحلې ته د قمار باسي
 ساقې را واره کاسې د ميو
 نېشه مې تمه د ديدار باسي

اې له عالمه آزرده پښتونه
 اې وير ځپلې غمزده پښتونه
 پنځل وطن کې د پردو مزدوره
 د آزادۍ په نوم برده پښتونه
 ستر گې لمبې وهي چې تاته گورم
 اې غولېدلې اې ساده پښتونه
 د ژوندانه له سيره پاتې شولې
 په درانده خوب کې بيهوده پښتونه
 کله به پا څپرې منزل به کوي
 اې د مرگي په خوب ویده پښتونه

په زولنو کې به حیات څه وي
داسیر قوم به صفات څه وي
سر چې جنون د آزادی نلري
د داسي عقل به نجات څه وي
که کام بې عقله ، بې شعوره وي نو
فرق به د زهر او د نبات څه وي
په غلامی کې به پښتون څه کوي
ددې پښتون به ثمرات څه وي
آیا پوهېږې د وطن بچیه
چې په پرده کې به نیا ت څه وي

له زمانې سره یوځای

تگ چې له شتاب د زمانې سره همراز نه وي
ژوند کې چې دردونه نه وي، سوز نه وي گداز نه وي
چېرې چې میلان پورته آسمان ته د پرواز نه وي
ولس سره چې لار نه وي، انجام نه وي، آغاز نه وي
داسې یوه فضا کې د خپل ځان خاورې کول خوشي
درد خوشي، آرزو خوشي، د فکر خوځول خوشي

ځوان لره چې ننګ لري د سرفدا کول څه دي
تورې د پښتون ته د کړيو ماتول څه دي
عقل او تدبیر ته د کامونو خوځول څه دي
خلکو ولسونو ته د غرونو لړزول څه دي
سر که چېرې سر وي خو نشان د افتخار دې وي
ننګ دې وي، غیرت دې وي، دتور و یادگار دې وي

اې گرانه پښتونه چې ماضي او مستقبل لري
بهنده تاریخ سره نړۍ ته راوتل لري
پام کوه بیدار شه چې په مخ کې لا منزل لري
حق ثابتول لري، دتور و خوځول لري
ستا ژبه، تاریخ او بېل هیواد واقعیت لري
ستا ادب او دود ځانته وجود او حریت لري

ته څنگه زغمای شي چې مری شي له پښتو سره
خرخ شي له ولس او له تاریخ او له زانگو سره
بېله خپله لار کړې له پلرو او له نیکو سره
نه نه، داسي ندی، ته پښتون یې له پښتو سره
ستا په غرو کې نغښتي زمانې غټ قوتونه دي
ستا له خمپرې سره اخشلي توفان نونه دي

پام کوه زلمیه چې نړۍ په خوځیدلو ده
لر او بر کمری دغلامی په ماتېدلو ده
عقل دانسان ته زمانه په رپیدلو ده
نور د آزادۍ نه بندګي په کتېدلو ده
ته داستعمار پاره وگرانو غولولی یې
واک یې در نه وړی په نطفه کې یې وژلوسی یې

د آزادی ورمه

شپه دخپلواکی وه په چمن کې نخږدمه زه
 مست ومه بېخوده هرې خوا ته ړنگېدمه زه
 لاس مې لگولې وو دستور په زري خنډو
 ورو ورو له سپوږمۍ سره اسمان ته ور ختمه زه
 غلی مې نظر د تپې شوي پښتون لور ته، ته
 پټ د زړه دننه، پخپل اور کې سوځېدمه زه

زړه ته مې خپه خپه غمجن شاني آواز راته
 جوش د خوشالی کې مې غوږو ته نوی ساز راته
 شپې سره سرې وږمې راوړې بوی د وینو و
 روح د ابا سین خڅه یو نوی سوزو ساز راته
 ستورې ځلېدل او شپه روانه په ښار باندي
 ما ته د اجمال له زړه نه هسي یو آواز راته:

اې د آرزو گانو، امیدونو او اسرو ربه!
 وسپره او وسپره، زما دردونه وسپره!!
 اور مې که، لمبه مې که، ایره مې، لوگی مې که
 وسومه او وسومه، زما اورونه وسپره
 لیک بندي، وینا بندي، لیدل او اورېدل بندي
 لاس د آزادی نه دا چار خپخ بندونه وشپره

خوانیم هوشبیرم، ددی لاری قربانی می که
 اور را بانندی بل کره خو مشعل د آزادی می که
 شورا که، وفاراکه، مستی را که، گرمی را که
 سپل د آزادی می که، قوی او توفانی می که
 باد می که، برپنسنا می که، خپه می که، دریاب می که
 فخر د جهاد را که ژوندی جاودانی می که

بی له آزادی نه داژوندون خه دی جهان خه دی؟
 نوم دسپیتوب او د شرف او د وجدان خه دی؟
 توره ترژی د اسارت چپ غورپدلپ وی
 هلته فرق د خره او دغوایی او دانسان خه دی
 بل که یا خراغ د آزادی چپ شریف ژوند و کو
 وسوخته یا مازما د ژوند دغه سامان خه دی؟

وینپی می را ایشی په رگو کپ ستنیدی نشم
 هیلو سر اخیستی زه مخ ته درپدی نشم
 مپ می په خنخیر کپ د کپیو ماتول غواری
 نور په دی ننگینه اسارت کپ اوسپدی نشم
 مات کره خنخیرونه کنه گله به محشرونه کم
 بوی د آزادی را بانندی لگی تمپدی نشم

د آزادی شپیلی

ای شپیلی خوزې شپیلی زما د ترانو ژبې
ای درتل شویو، غچل شویو او سپلو ژبې
ای د کاروانیانو، لېرینو او اوښنو ژبې
ای په تورو شپو کې د چوپیا د عظمتو ژبې
ای د عوان شپونکې د بې تعبیره ارمانو ژبې
ای د بې پناهو یتیمانو د سلگو ژبې

نن د خدای لپاره زما د زړه پاسباني وکړه
زما د مضطربو ترانو ترجماني وکړه

ای شپیلی خوزې شپیلی زما دردونه ووايه
ووايه چې سوخم دا رسوا دردونه ووايه
وې بنیه هغو ته چې آرزو لري احساس لري
یو یې سه افشایې کړه دا پت رازونه ووايه
سوخې مې رگونه د دردونو په سازونو کې
چېرې کوم درد من ته دا رنگین سازونه ووايه

ور دې کړه نغمو ته بیا رنگونه د دردو زما
ور دې کړه دردو ته بیا خوزوالی د نغمو زما

سوخې مې هډونه یو علاج زما د دردو وکه
یوه ښکلې چاره زما د سرکشو ارمانو وکه
زما له فریادو سره ملگرې کړه نغمه خپله
وینس که دغه خلک یو تدبیر د پښتنو وکه

دې جامدو غروته حرکت ورکه، قوت ورکه
 زمون سره ملگری شه مالاتر دزلزلو وکه

پر پرده دتیري او تجاوز سنگرې ماتې شي
 پر پرده چې دظلم او استبداد ککرې ماتې شي

یوسه زما دردونه زماله بلنده لمبو سره
 زماله تندریزو خوځوونکو ترانو سره
 وې غبروه، وې رپوه، وې خوځوه، وې لوله
 زماله خون شریکو خپلو ورونو پښتنو سره
 زماله گرپوان خپرو، پښولوڅو بوټینو سره
 زماله بې پناهو، بې ټاټوبو او بښنو سره

ورشه دپښتون قام له دې غرو رغونو پاڅوه
 یو ځل داویده زمری له دې خوبونو پاڅوه

خوب نه که راوینښ شو په زلزل به زندانونه شي
 لژنده په وینو کې واټونه او بناړونه شي
 جوړ به هري پوراومونت گمري کې محشرونه شي
 مات به په پښو د انقلاب کې ځنځیرونه شي
 او بښکې د مظلوم به بارانونه سپلاوونه شي
 غبر د آزادۍ به توفانونه تندررونه شي

لوبې سختې ندي غیرتمنوته له سر سره
 سر غوڅ شوی بڼه دی نه دنورو له افسر سره

اې شپېلی دا او بښکې زما په مخ باندي شعرونه دي
 دا زما د دردونو ویلي شوي تعبیرونه دي

زه پښتون یم اوښکې مې د یاس د ژړا ندي
 دا زما له احساسه راوتلي پیغامونه دي
 نه زه غلط شوم دا سرکشه توفانونه دي
 چوب به کړي دښمن دا نافرمانه سپلاوونه دي

سم به کړم داسپل دښمن داستعمار په کور
 یعنی دغاصب ددبدي او اقتدار په کور

درد زما، آرزو زما، اسره زما، ارمان زما
 دا ښکلی جهان زما، دشعر گلستان زما
 عشق زما، وفازما، اولاد زما، بنیاد زما
 واره دې قربان شي تر آزاد پښتونستان زما
 هر داغ دسینې به مې دگلو غوټې و سپري
 دا دغم نړۍ به شي جنت زما بستان زما

چېرې که برېښنا دآزادۍ پښتون ته و خنډل
 چېرې که پښتون داستعمار په وینو ولمبل

یو سه زما سندرې دپښتون د انقلاب پلو
 اې خورې شپېلی د انقلاب او اضطراب پلو
 زه له دې بې خونده عافیه بېزار شوی یم
 بومې زه دتندر، دتوفان او دسپلاب پلو
 ډال مې که، خنجر مې که، سنگر دمعرکومې که
 رب دپاره بومې زه دوینو دتالاب پلو
 ژرنده دآسمان مې که دسر په کاسه وگرزي
 زه به گام اوچت کړم دمیدان دامتحان پلو

دا زما قسم دی چې به مرمه له پښتو سره
 یا به آزاد ژوند کوم له ټولو پښتو سره

د آزادی لار

سترگې بیا پیتا به شوې تما شوته
قلم بیا غغلي له شوقه ترانوته
بیا په شونډو را بهېري موج د مینې
بیا مې زړه لکه ماشوم ژاړي لیدوته
د چمن هره گیاتر گل تازه ده
چې مخ بردي د بنکلو نجونو قدموته
زړه مې بیا د چا د زلفو په دام کېوت
چې رپېري لکه پاڼه ننداروته
سربازي دعا شقي لومړی مزل دی
مې مې ځکه پارېدلی هنگاموته
د وطن بوټي ځوانان، کاني او پرېني
په نڅا دي نویو نویو ارمانوته
د ځوانانو په سرو او امېدو کې
سر جگ کې زما شعرا سمانونوته
دهیواد خاوره به جوړه د جنت کېو
که غوړ کېرېدو ددې عصر زمزموته
دهیواد ځوانان دې هله افتخار کېري
چې لارو باسي وحدت د ولسوته

سر به خه کوی چي ننگ غیرت یې نه وي؟
لاس به خه کوی چي مات وي خو خېدو ته؟

هغه لاس او هغه سرد افتخار دي
چي په مخ عي سر منزل در سپدو ته

خوانه گوره چي فرصت در نه لار نشي
توري ندي پا کېدو او خېرېدو ته

زمانه په هر قدم امتحان غواړي
لاره باسي خونړيو زلزلو ته

آزادي د زړورو ملک او مال دی
په زاریو ور کېره نشي ملتو ته

نېکمرغي دهغه چا دشملې گل دی
چي سر کېردي دخوني زمري غاښو ته

د افغان هیواد ه ټول ملت ولاړ دی
غېره پرانیزه چي پرې دې وزو پښو ته

ستا تر هر بوټي به سل ځله قربان شو
خو چي وینه د پلرو راخي رگو ته

که زموره سراو مال هم پکې لار شي
لار به پرانیزو پیاوړو نهضتو ته

سر به جار کېرو ستا تر هرې لوېشتي خاورې
که محتاج شي قربانیو د سرو ته

دغلیم سترگې به وباسو په گوتو
که کږې شي ستادلورو غرو سروته

که تاجک، که هزاره دی که پښتون دی
ارمانجن دی ستا خلانده ورځو شپوته

په ډاگوبه دې دگلو توفان جوړ کړو
په لېموبه لاره وکړو په مځ تلوته

واړه یو یو، امتیاز راسره نشته
یوتر بله قربانې پرو رسېدو ته

دافغان ولسه ورور اوسې تر تله
زیان دې مه رسه و حـدـت دوسو ته

لویه لوره هندوکشه

لویه لوره هندوکشه د شاهین او باز وطنه
دهېلمند او آمو پلاره د توفان او سپل مینه
د اشیا د غرونو تاجه د پښتون د قام عدنه

آخوا، دې خوا، ستا په تروورېڅې لږې راتاو پږي
یا د پښت د قام غیرت دی چې په تابا ندې غور پږي

دهېلمند په غور ځنگو کې د آمو په توفانو کې
د کوکچې په نارو چیغو د اټک په سپلاوو کې
د مرغاب د سین په موج کې د هـري په ترانو کې

ستا د لوړو کانو پر بنو یا دا ستان یا ترانې دي
یا د پکت د قام د تېرو په ویاړنه افسانې دي

ستا په لور چې مې نظر شي له غېرته لېونی شم
ستا د ترو له جنونه په غرو گوزم غرخنی شم
د غیرت لمبې راتاو شي ستا په پښو کې سپلنی شم

په تاویارو، تا به ساتو د پښتون تیر سنگره
د تاریخ د باغ بنایسته، د دښمن مخ ته سپره

ستا له شا او خوا روان دي نهضتونه په خپو وکې
 غواړي نوی پښتون جوړ کړي ستا په پښو او قدمو کې
 ستا د مست باد له جنونه وینې اېشي په رگو کې

دا چې وزی زما له خولې نه، نه پوهېږم ترانې دي
 که زما په سوي زړه کې، ستا له عشقه زلزلې دي

خانده، فخر کوه، ویاړه را روان کړه سپلاوونه
 په غبرا کوره پښتنو ته د ژوند نوي ربا بونه
 چې کړم دک د ستا له عشقه نوي نوي کتابونه

ویاړه ویاړه چې راغلی په پښتون نوی شباب دی
 په هر فکر او هر نظر کې نوی نوی انقلاب دی

د کوكچې په غاړه

د ښكلي بدخشان په پسرلي كې له هر لورې
د گلو په خپو كې د بلبو هنگامه وه
د عشق او د بنايست او د ښكلا په فيض آباد كې
د ستورو ، د آسمان او د پېروونو ننداره وه
د لعل او د لاجبر ، او د سرو زرو په وطن كې
روانه يوه له سوز او درده ډكه ډرامه وه
له موجه د كوكچې نه راوتلې زلزلي وې
د تورې شپې په زړه كې د لمرونو نشانې وې

د ښكلي طبيعت او بنايسته آسمان دلاندې
په ساپه ، بې غباره ، جنتي غونډې هوا كې
د غرو له لوړو څوكو، د گلونو په غورځنگ كې
د مست او لېوني سين د موجونو په گډا كې
د باد له ترانو سره چې ستاځي د پامېر و
د ژوند په زمزمو كې، په خندا كې په ژړا كې
د سپل په خپر راغلي له هر لورې افسانې وې
د گران وطن د خلكو هېرې شوې خاطرې وې

له باد او له ورمو سره موجونو د كوكچې ته
راغلي له پامېره داستانونه د توفان وو
د واورو په اوبو كې يو جهان د خاطراتو
له لوړه هند و كشه بدخشان ته را روان و

په هره ترانه کې چې کوکچې به سر کوله
 کشل سوی په خوږو خوږو نغمو کې تللی شان و
 ویدې په هره پاڼه کې پېړۍ او زمانې وې
 په تېرو زمانو کې د پلرونو خاطرې وې

له بلخه، له هری نه، له زرنجه، له بامیانه
 له هر لورې راغلي افسانې وي په ورمو کې
 بنایست و، پاکه مینه وه، وحدت د پر گنو و
 تاریخ تېه پرانیستې د زمان په گفتگو کې
 په بهنده کوکچه کې چې راوي د هندو کش ده
 درام د کنشکا و بنودل شوی په موجو کې
 را غلي فیض «آبادته» د یو والي قافلې وې
 د ټول افغان ملت، د پاڅېدلو زمزمې وې

په زړه کې مې له درده یو توفان په خوځېدو و
 په یوه شاخکي د وینو کې جهان په خوځېدو و
 ژوندی تانده ورمه، له اې خوا دې خوا چلېدله
 زلمی او منور افغانستان په خوځېدو و
 د عصر په خوږو او خوندورو پیغامو کې
 له جرمه تر پامېره، بد خشان په خوځېدو و
 د تالندې په چیغو کې، دنوي ژوند نارې وې
 د نویو یرغلونو د لامونو هنگامې وې

راغلي دې محفل ته له هر لورې شاعران وو
 زموره د پښتو او پښتنوالي راویان وو

شیدا و، ما شو خپل و، دختکو کورنی وه
 ټول شوي په ویاړنه دبابا عبدالرحمن وو
 زموره په خو بونو، غفلتونو یې ژړا کړه
 له ستر گویې داوښکو سپلاوونه را روان وو

په شونډو درحمان کې د دردونو زمزمې وې
 تاو شوې په غیرت د پښتنوالي کې لمبې وې

خوبونه کله کله ربه خومره خوندور وي
 یا بنایي چې زموره په دردو باندي خبر وي
 یادا چې زمور په هیلو او ناپا په هوسو کې
 د صبر اوس ————— ربازی او د وفادغه اثر وي
 یا فصل د بهار به د گلونو ————— په توفان کې
 راوستی زما خیال لره بدل غوندي نظر وي

سباله خوبه پاڅېدم نه چنگ او چغانې وې
 نه ښکلي فیض آباد کې د جشنونو نشانې وې

د وړکتوب ارمان

بېړۍ د ژوندا نه مې د گرداب په لورې درومي
 خبرې مې د موج او د سپلا ب په لورې درومي
 بڼامې د آمالو د خراب په لورې درومي
 د درد او بدمرغۍ او د عذاب په لورې درومي
 نظر مې غلی غلی د کتاب په لورې درومي
 د درس او مدرسې د اضطراب په لورې درومي

بزگروای ، بې خبر وای ، پراخې د بنتې مې کرلای
 د غرو د خو کو شپون وای ، وري او مېرې مې پولای
 مزدور وای په غرمو کې مې ډېرې ماتولای
 بندي وای په زندان کې مې مېچنې گرزولای
 خو کاشکې د قلم په ژبه نه وای پوهېدلای
 د ژوند دراز کتاب مې هر گز نه وای اړولای

شپېلۍ چې د شپانه د غرو په تړو کې غږېږي
 آواز چې د اوښبه په پراخو د بنتو کې خورېږي
 لنډۍ چې د بزگر له ساده فکر نه راخپږي
 کوچیان چې د کیردینو په اړخونو کې نڅېږي
 افسوس مې له دردو سره له زړه نه را خوځېږي
 له اوښکو سره گله شي تورو خاورو ته بهېږي

نایابه هلکتوبه چپرې لارې چپرې لارې
 په تپرو ورغو شپو کې چپرې گرزې خه شی غوارې
 په هیرو زمانو کې په چا خاندې په چاویارې
 غمونو ته دې پرېښو دم پخپله رانه لارې
 په سترگو کې مې گرزې کله خاندې کله ژارې
 ورو گامونه اخلي د تاریخ لمنه نغارې

احساس مې غلی شوی دما نیو په اړخو کې
 ایمان مې خیرن شوی په درواغو سلا مو کې
 بې خونده، بې مزې شوم، په چوکیو په مېزو کې
 پښتو مې ورکه کړې په فاسدو طبقو کې
 اورونه دې سوخل کړي په موټرو په قصر و کې
 گران شوی ماته ژوند دی په دې خلکو په سپرو کې

سپوږمې مې مزه نه اخلي دگلو له وږمو نه
 غوږونه مې خوند نه وړي درباب له ترانو نه
 احساس مې پردی شوی د بنایست له پلټو نه
 رتلی یم د ښکلي طبیعت له نندارو نه
 شعور مې ستومان شوی ددې عصر له پیرو نه
 خیال مې مرور دی له دې نویو شازلمو نه

چونغر

د چونغر ترانې

چونغر د لایق د شاعرانه الهامونو لومړنۍ زا نگواو د باختري آریایانو له تاریخ سره یو تړلی غردی. «سرخ کوتل» چې د کوشاني دورې د مکشوفه ودانیو او ایرانوونکو تاریخي آثارو له کبله دنړۍ په لرغون پېژندنه کې ځانگړی ځای لري دهمدې چونغر په لمنه کې پروت دی.

چونغر د جغرافیايي موقعیت له پلوه د بغلان د ولایت د پلخمری په ولسوالۍ کې، د غوري دشني ناوې لوېدیځ ته، شما لا جنوبا غوړید لی دی. د لایق داستو گنې کلی «بالا دوری» د کرکر د غرونو د لړۍ په لوېدیځو لمنو کې، چونغر ته مخامخ پروت دی.

پر طبیعت مین لایق د زده کړې په دوران کې، درخصتی وختونه پنخپل کور کې تېرول چې مخامخ چونغر ته پروت و. هغه د کور له خلاصو کړکیو څخه په بیلا بېلو موسومونو کې د چونغر د کمال او جمال مختلف حالات څارل او احساس او الهام د خپلولو له لارې یې د ژبنيو تصویرونو د جادوگر هنر تجربه پخوله. په دې کې چونغر د پوونده پښتنو له منځه دغه راڅرگند شوي شاعر په ځان کې را ونغاړه او هغه یې دخال او خط د ستاينې له محدودې دایرې څخه را ویوست او د طبیعت ناپایه سمندر ته یې ور تپل واهه. دهغه په ژبه یې دستورو، سپورمۍ، غرونو، سهمجنو شپو، توفانونو، او دوریځو د غور ځنگ سرودونه جاري کړل. هغه یې په مانامونو او سحرونو کې ولمباوه او د زړه په سړیې دانسان د مینې داغ ور کېښود او په دې ډول یې هغه ته د عاشقانه فریادونو او له انسان او طبیعت سره د ناپایه لېوالتیا ژبه ور زده کړه. شاعر په چونغر مین شو او په هغه کې یې دخپل وطن بې سارې طبیعي ښکلا او د تاریخ ایراوونکې خوارق احساس کړل او

داسي په چونغر کې ويلي شو چې د عمر د کمال په پورې کې هم لا په هغه کې ډوب دی.

امین «افغانپور» چې له لایق او دده د آثارو له روح او جوهر سره تر هر چا ډېر بلد او محشور و، ویل به یې «... چونغر دلایق د شاعرانه الهامونو «طور» دی، هغه دارادت له مخې، دخپلو شاعرانه الهامونو لومړنی اثر ددغه ستانه طور په نامه، ونوماوه. «خو د چونغر له ۳۲ ترانو څخه یواځې ۸ ترانې په لومړني دفتر کې چاپ شوي دي. له پاتې ترانو څخه ۱۲، ۱۳، ۱۸، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۶ او ۲۷ په «کیردی» کې (چې دافغاني زلمیانو په همت د باندې خپره او وطن ته په پټه راوړل شوی وه) چاپ شوي وې.

لایق وايي چې ناخپرې شوي ترانې دده دنا خپرو شويو شعرونو له یوه بل دفتر «سپېدې» او له ځینو نا بشپړو داستانونو او دده دیادداشتونو له ځیني دفترونو سره چې ده د خوندي کولو په مقصد د گوند په مرکزي کمیټه کې خپل دفتر ته را لېږدولي وو، د ۱۹۹۲ کال د اپریل په پېښو کې د کارمل دپلویانو له لورې چې د شمال د ائتلاف په ننگه کې درېدلې وو، لوټ شول او لا تر اوسه دهغوی لورې نه دی معلوم. په هغوی کې د اسحق ننگیال یو اوږد شعر چې ما ته یې د نظر او سمونې لپاره سپارلی و او دده د فکري لورې او سبک تر ټولو اوچته نمونه وه، هم الونیا شو. لایق وايي کېدای شي چې نوموړې ترانې یا دهغوی یوه برخه دده په نورو یادداشتونو کې چې ده دبحران په شپو ورځو کې دلته او هلته د احتیاطي کاپي گانو په توگه خوندي کړي وې، را پیدا شي، خو په داسي يو احتمال باندې ډاډه نه دی. داوه د چونغر د ترانو او د چونغر د شعري دفتر د نومونې په باب یوه لنډه توضیح چې دلایق د شعر لوستونکې هغه مطرح کوي. نور نو داتاسو او دا د چونغر ترانې:

لومړۍ ترانه

اې د کرارو چوپو شپو چونغر!
 ستا د درانده سکوت بلاواخلم
 ستا د چوپیا تر سلو ژبو جار شم
 ستا د عظمت تپوس له چاواخلم

ته چې پېړۍ پېړۍ ولاړې دلته
 ډېرې قصې او خاطرې به لرې
 د شپې له ستورو او پېروونو سره
 راز او نیاز او زمزمې به لرې

زه ستا د تورو تپو شپو په زړه کې
 دنایدا دردو سپرل غواړم
 دیوه ځوان شپونکې له دروي څخه
 د سویو هیلو اورېدل غواړم

کله چې سترې شم د بناړ له چیغو
 د سحر ستورې ته پیغام لېرم
 دده په سپینو او زرې څنوکې
 ستالورو څوکو ته سلام لېرم

د تا په لوړو لوړو څوکو کې زه

د عشق او مینې ورک جهان لټوم
ستا په وریځو او په تالنده کې
د ابدې بنا یست نشان لټوم

کله چه زما د ژوند ډېره تپه شي
زما شعرونه به لا تا ستایي
پېړۍ پېړۍ به زما په مرگ وي تېرې
لا زما خوره به چونغر وايي

دوهمه ترانه

اې دنیکونو او پلرونو کوره!
 اې درنگینو خاطر و چونغره!
 ستا هره تړه د تاریخ پاڼه
 اې دلر غونو عظمتو چونغره!

په دغو شا او خوا درو کې وایه
 ستا شازلمیان او سر بازان څه شول؟
 د هغو مړو لمبو ایرې کومې دي؟
 د هغه اور سمندران څه شول؟

هغه بېباکه عا شقان چپرې دي
 هغه د ژوند بڼکلي لیلای څه شوه؟
 د تا د خاورې په قدم قدم کې
 د عشق او مینې تمنا څه شوه؟

ستا په درو کې چې شاهان خوځېدل
 اوس هلته هېره او مرگو خوره ده
 ستا په بنارونو او ما نیو باندي
 شگه او خاوره د قرنو خوره ده

هلته چې پېغلو به سوما څکله
 اوس یا گیدرې یا لېوان گزري

د سرخ کوتل د ویرانو د پاسه
اوس یا غوایی او یا اوبنان گزري

کلونه زغلي زمانه تښتي
او زه ستا خو کوته حیران گورم
د پسرلي په انتظار شومه زور
لا ستا په پر بنو کې خزان گورم

ستا په کراره او سپره فضا کې
چونغره زړه مې خو نارې غواري
د ژمي شپه کې چې سپوږمۍ خوره وي
خو دردوونکې نندارې غواري

دریمه ترانه

ای د بنکلا او د بنایست پلاره
 ای د پیریو آسمانی چونغر!
 زما د شعر په خپو خپو کې
 لېونی شویه توفانی چونغر

کله چې ورېځي ستاله ترو خخه
 را اوچتېږي قافلې تېري
 سترگې زما د بدرگو لپاره
 د مرغلرو قافلې تېري

د غوري سین چې نارې چيغې وهي
 ستادستاینې ترانې وایي
 د موج په ژبه د آمو سین ته
 د تالرغونې افسانې وایي

ستا په سر ستورې سترگکونه وهي
 زه وایم ما ته خه پیغام را کوي
 زما نا کامو آرزو گانولره
 یو خه تسل او خه آرام را کوي

راسره وغږېږه جار دې شمه
 چې سخت یواځي او تنها یمه زه

دیوې تودې نارې په هیله هیله
یوه لمبه د تمنا یمه زه

ته خولابنه یې چې د کانې جوړ یې
زما زړه غوښه ده دردونه گالي
که دیوه شپون په پښه که خوځ لار شي
لایق یې دلته بیا غمونه گالي

څلرمه ترانه

سترگې مې اوبنکو نه توفان خوځوي
توفان چې و خوځي خو لار باسي
چونگره څومره به مې زړه وايه
يوې نارې ته انتظار باسي

زما مغزو کې يوه غوغا خوره ده
رانه سپرې يوه څه اور راکړه
دا ډېوه گي د توفان توان نلري
ددې سا تلو ته څه زور راکړه

ستا په بادو کې يوه نغمه رارسي
نه پېرم څه وايي خو شور لري
له يخو يخو اوسېليو سره
يو سوځوونکي غلي اور لري

کله چې غم په ما غور ځنډ راوړي
ته زما په شونډو کې خدا خوځوي
زما په سترې او ستومانه زړه کې
مينه د ژوند او دبقا خوځوي

که ته د تېرو خاطر و پلار يې
يا دې په غېږ کې زمانې دي ويدې

زما د شعر په ناپایه سین کې
د ژوند د فکر زلزلي دي ویدې

دا خا طرې او زلزلي به څه وي
که نوي سوز او نوی شور نلري
دپوړو ته هسي لوگیدل څه په کار
که د پتنه □ لپاره اور نلري

پنجمه ترانه

شه راروان دي نه پوهېر مه زه
چونغره بيا دې په سر لږې بنكاري
د غم تر تورو تورو ورېځو لاندې
تمام بدن دې درې وږې بنكاري

گوره چې ورېځې تو فانونه نشي
ستا په لمنه بزگران پراته دي
د ساره ژمې د بادونو وړاندې
بر بنډه او وزي يتيمان پراته دي

هغه د شپون دلوخو کور چونغره
طاقت د باد او د توفان نلري
څپرې ورېځې دې خورې وړې که
د ژمي زغم دې بېوز لان نلري

کله چې ته د واورو تاج کېږدې
ساره په خلکو ير غلونه کوي
د ژمي تېزه او بې شرمه سې لى
په بوټينو باندې ظلمونه کوي

کله چې واورې کروندې کړي پټې
زمون په مټ کې زور دکارشي غلى

چېري چې غز د زورور شي پورته
هلهته خوتېره ده چې خوار شي غلی

لکه چې شپو کې د شپنو اورونه
د غره په شپولو کې لمبې وهي
زما نارام او مضطرب روح کې
ستا خاطرې هسې خپې وهي

که زمانې ستا سره لوبې کړې
ستا لور کمرونه که کلو خپلي
زما تنکي تنکي او نوي افکار
د کونډو رنډو او وسپلو خپلي

شپرمه ترانه

تبنتم له بنار اوله بناریانو شخه
چونغره غبرکې دې یوه حاله را کړه
په لوړو ترو او کمرونو کې دې
خپلو شپنو سره یوه تاله را کړه

هلته به مینه او وروري شي پيدا
مرض دلوث او دفساد به نه وي
ترهرې تیري او پېچومي لاندې
وېره د دام او د صیاد به نه وي

چې شپه خوره شي ستا په لوړو خوړو
زه به دزرکو ترانې اورم
یا به ورځمه په ورغالو کې به
د زاړه شپون نه افسانې اورم

چې رمې و خوغي سبا راشي
زه به له لوړو نه سپدو ته گورم
یا به د ځوان شپونکي نغمې اورم
یا به دسترگې راختو ته گورم

چې لمر را تود شي په کمرو کې به زه
دیوې خپری سیوري ته ځان رسوم

د چینې یخې او رنې اوبه به
سوي کوگل ته په امان رسوم

ما بنام به ناست یم په یوه لوړه گټه
له سره شفق سره به رازوایم
یابه د دروي او شپېلی په ژبه
قصه د زړه د سوزو ساز وایم

گرزم به ، خاندم به، مستي به کوم
د غره له زرکو او هو سیو سره
غلام د هیچا د غرور به نه یم
خیرن به نه یم غور ما ليو سره

خپلو سپېخلو آرزو گانو ته به
بې خونده شوی شرمېدلی نه یم
دورور تر پښو لاندې کوو سره به
لوړو عایو ته رسېدلی نه یم

اومه ترانه

اې د بادو او بارانو چونگره
اې د بوليو او سپلورانگو
اې د تاريخ د تاراكو شهیده
د ویدو شویو عظمتو زانگو

کله چې گورم ستا سپروتو ته
لکه یتیم ماشوم ژړا راځي
په تورو شپو کې ستاله پر بنو خخه
یوه آشنا غوندې نوا راځي

همدا نوا زما په مروایرو کې
یوه بې تعبیره شان غوغا خوروي
زما په سترې او ستومانه زړه کې
یوه رنگینه تمنا خوځوي

ته څومره خوبزېې دپلرو وطنه
زما د خا پورو ورځو شپو وطنه
زما غوغا ستاله چوپیا نه پیدا
اې د الهام او ترانو وطنه

څومره به بڼه وای چې پخپله خوبڼه
د سین په شانې مې سفر کولای

په مینه مینه مې له هـره عـایه
ستا لوړو خوړو ته نظر کولای

د بېردانـو بېردی به نه وه
زه به وم عشق او آزادی را سره
د تا دمینه په نا پایه سین کې
وفا او هیله او مستی را سره

سوځمه سوځمه د رب لپاره
یو خوندور شانی پیغام را که
د خو دردونو د ویو لپاره
یو زرین مزی د الهام را که

اتمه ترانه

يو غمخپلی شان ځگړوی راځي
چونگره ستاله شگو خاورو څخه
سړې سړې نغمې را رسي پسې
ستاله بادونو او له واورو څخه

بنايي له سر دکنشکا څخه به
هوس دتخت او دملکونو وزي
يا به حسرت ددرست جهان دنيوو
دده له زړه نه په آهونو وزي

يا به په هغو ورارو بورو ژاري
چې ده يې ورونه اوزمن وژلي
يا به دهغو خلکو عذر کوي
چې ده په مينه دوطن وژلي

يا به دژوند په بې ثباته دوره
اوس پس له مرگه افسوسونه کوي
يا به په تل کې دنمجنو خاورو
دورکو خلکو تپو سونه کوي

يا به له دې اوږدې چوپياوي په تنگ
زړه يې هوس دخو امرونو لري

يا به له خاورو راوتل غواري
مينه رغبت به د قصرونو لري

نوی چپہ

با غوان ته

خومره هوسپرم دې تازه تازه گلا نو ته
دې نویو غوانا نو ته
گوره ای با غوانه چې د تندې طاقت نلري
تا ندې یې ناز کې دي

ساته یې خاطر تر خو چې لوی شې غوتی و سپري
لاندي رینې و تړي
مینه د چمن یې په رگوپلو کې پلنه شي
بیا گوره توفان درنگ

خوانه یې پلوخي او اغزي او غوئان لري که
دا دنمندان لري که
پرېژده چې آزاده هوا چم دجلوې وښيي
دې ښکلو گلا نو ته

کله چې د گلو په خپو کې چمن و خاندي
یعني وطن و خاندي
بیا دې زمانه په موره هرڅه چې کوي کوي
بل ارمان به نلرو

پيغام

تېر به شي کلونه ، مگر نه به شي
 زما دغه رنگينې ترانې هېرې
 محو به شي گور زما
 کلی زما کور زما
 مېر به نشي اور زما
 تل به زه غږ پر مه شعرونو کې له کام سره

دا دبېدردی او نا پوهی خپې
 زما هنر او مينه غرقوی نشي
 تل به دافغان بچي
 پورته دباميان بچي
 بنکته د سيستان بچي
 لولې زما سندرې له آغاز او له انجام سره

زما ولس به يوسي هيوادونو ته
 زما د ترانو بنکلي رنگين گلان
 تل به د پښتو ژبه
 دا دلويو غرو ژبه
 دغه د درنو ژبه
 ساتي زما شعر له فکرونو او مرام سره

اې زما دخوانی تودو تودو هيلو

ننوزئ دشعر ابدي كورته
يو سئ ولولې زما
پتې زلزلي زما
اوبنكي قافلې زما
وروستو زمانو ته ددې عصر له پيغام سره

سور ژوند

کا شکې شرنګ ديوه رباب کې
 يوه رنگينه ترانه وای
 يا ديار دخڼو ول کې
 يوه مسته شان خپه وای
 يا د ښکلو په محفل کې
 سوځېدلای يوه ډېوه وای
 کاشکې سترگو دیتيم کې
 د سرور يو شغله وای
 يا په زړه ديوه مایوس کې
 يوه هيله يوه اسره وای
 کا شکې درمند دستم کې
 بله شوې يوه لمبه وای
 يا په سر دمستبد کې
 نا سور شوې يوه دانه وای
 نه دغه شوم نه هغه شوم
 د ساره ژوند بنديوان يم،
 گوره څوک به را نه خلاص کړي
 دا بندونه ځنځيرونه

تورو ورېځو غوړولي
 په دنيا باندي وزرونه

ته به وايي چې خوځېږي
 په آسمان کې دغم غرونه
 دبنادۍ طلايي ورو ته
 بيالوېدلي ځنځيرونه
 هديروته ورته شوي
 دا زاړه زاړه بناړونه
 په غوږو دزمانې کې
 غم سور کړي دي سازونه
 غرسپېره، بېديا سپېره ده
 مړاوي شوي دي گلونه ،
 واړه غم دی واړه غم دی
 له دې غم څخه ستومان يم
 مرگه راشه ما آزاد کړه
 له دې تور ساړه ژوندونه

د سلیمان پسر لی

د سلیمان په لوړو پرېنو باندې
د تورو ورپخو کتارونه خوځي
راته بنکار پرې د بهار په زړه کې
د پښتني مینې اورو نه خوځي

بیا بهار راغی لپونی به شمه
د مستو نجونو خندنی به شمه
دلاله داغ به مې ساراته بوزي
خوب مې لیدلی غرخنی به شمه

بیا د وطن د دښتو کانی بوټي
زما په سترگو کې گلان بنکاري
د لمر د لاندې د شبنم ځل کې
درست کاینات او ټول جهان بنکاري

مغروړې پېغلې د پیکي د پاسه
د سرو گلونو کتارونه ایښي
د هغه ځوان لپر به په زړه باندې یې
د سارانۍ مینې داغونه ایښي

د ژرنده گړي د بچو په لاس کې
بیا د لښتیو زېر گلان بنکاري

په مړاوو مړاوو او سړو شونډو یې
ترخه ترخه موسکي خپان بنکاري

سږ را ته بنکاري چې بهار بل دی
یا زما تنده او خمار بل دی
لیږې ترخې اوبه به خوک را کړي
په زړه مې اور داننظار بل دی

یارانو لاره دسارا چپړې؟
ساقی تنگ شوی یم مینا چپړې؟
په دې بېخونده او ساړه ژوند کې
یوه رنگینه مشغولا چپړې؟

نا كامه هيلې

اې زما نا كامه هيلو!
 لرې لرې شىء له ما نه
 هورې لرې په بېد يا كې
 د غمونو په چوپيا كې،
 ما نا كام ته
 ما بد نام ته،
 بد مرغي چيچي غا بنونه

اې زما زړه زړه لېونيه، خدنيه!
 نور مې مه سوځه بېخايه
 د ځوانۍ له مشغولانه،
 د گلرخو له وفانه،
 بې نصيب يم
 زه غريب يم
 چېرې زه، چېرې عشقونه!

دا د هيلو كاروانونه، امېدونه
 چې بهېري را بهېري
 خندوي مې ژروي مې،
 غولوي مې، غولوي مې
 يا هغسي
 يا دغسي
 پاروي زما دردونه

نا آشنا نغمه

دا شه آواز دی ؟
 دچا نیاز دی ؟
 پرده د ساز دی
 او که اعجاز دی ؟
 نغمه شراب دی زه شرابی یم
 یا زه کباب یم دا کبابی ده

خراب خراب یم
 کباب کباب یم
 د ساقی لاس کپی
 گرو په شراب یم
 عمر تهرپری یارانو گوری
 پیالی کپی پورته چې نه ودرپری

کاروان روان دی
 زره می پریشان دی
 ویرژلی ژوند می
 په ماتاوان دی
 نامراده عشقه زه دې برباد کرم
 زه دې برباد کرم نامراده عشقه !!

رسوا مینه

سپورمی دلورو غرو له شانه راخته راخته
 سپینه رنایه لویو دښتو خورېده خورېده
 ورمې د گلوله عطرونو سره
 شپې د شپنوله آزازونو سره
 نشې د میوله جامونو سره
 زما په لاسو کې ځنځیرونه دگناه اچول
 توبه وه ماته

زه د نېشې له پیچ و تابه او بنتم او بنتم
 دا دمچکوله گرمیو تاوېده تاوېده
 ماله سرکشو گناهونو سره
 دې د ځوانی له هوسونو سره
 له ډکو ډکو گیلاسونو سره
 د وصل او مینې پر بنارونو چپاوونه وهل
 حیا ویده وه

دا په مستی کې زماله غېږې رنګېده رنګېده
 زه په سینونو دگناه کې دوېدم دوېدم
 له تریو تریو ارمانونو سره
 له بنکلو بنکلو عذابونو سره
 د زلمیتوب له کړاوونو سره
 د سباوون رنایه دستر پرده وچیرله
 مینه رسوا شوه

د ارغوان سندرہ

دا د گلو امتحان دی
 که په غرونو کې توفان دی
 که د گلو نندارې ته
 سر جگ کړی ارغوان دی
 چې بل فکر او نوی ذوق
 نوی شور او نوی شوق
 زما په شعر کې نخپړي

د سینونو په نغمو کې
 د بهار په ترانو کې
 د عشاقو په سینو کې
 د گلونو په خپو کې
 نوی شور، نوی آواز
 نوی طرز او نوی ساز
 آسمانوته پورته کېږي

په رگونو د زمان کې
 د خیالونو په توفان کې
 د اشعارو په عنوان کې
 د ځوانانو په ارمان کې
 نوی خیال، نوی عنوان
 سره لمبه دارغوان
 را تاوېږي او بلېږي

اشنا ته

هپر کړه آشنا دا تېر عمر ونه هپر کړه
 باده در نيسه تېر غمونه هپر کړه
 کاروان د عمر اشنا
 کله در پري کله صبر کوي
 پيال له کړه پورته چې مهلت کم دی
 بيا به خواني وي خو بهار به نه وي
 يا به بهار وي د زړه يار به نه وي
 زه له دې عمره اشنا
 سخت اند پښمن يم او ويره لرم
 له دې ظالمه انتظار کم دی
 مهلت د عمر يوه بر پښنا ده بر پښنا
 يوه غمجنه شان خندا ده خندا
 په دې خندا کې اشنا
 يورپ لذت دی گوره لار نشي
 چې افسوسونه بيا ثمر نلري
 که زاهدان په سجاده بڼه بنکاري
 رندان بيخوده په باده بڼه بنکاري
 يوه گړی عقل اشنا
 عذاب عذاب دی گوره پام کوه
 چې افسوسونه بيا ثمر نلري

راخه چي خان له يو جهان كو پيدا
 شو لپوني او شو مستان كو پيدا
 ساراته لارشواشنا
 هپر كو دا واړه بند يزونه هپر كو
 په بدمستی كې خونارې ووهو
 زړه مې سارا پسې ژړاوي كوي
 زما تېر عمر ته بڼپراوي كوي
 راخه چي وزواشنا
 وپرېرم لاره دسارا بنده شي
 جنون به گزري سرگردان راپسې

د سالنگ ترانه

په لمن د هند و کش کې
 بیا د کار موزیک غږېږي
 د ماشين تر دوږو لاندې
 د هیواد انسان خوځېږي

دلته فکر د بقا دی
 ژوندی شوی په سالنگ کې
 مالیدلې معجزې دي
 د کار گرو په کلنگ کې

غرونه غرونه به هوار شي
 کار به وکړي گلونه
 سپل به مار شي سین به واوړي
 طبیعت به شي په ملونه

علم او کار سره یو شوي
 ماتوي داسختې پرېښي
 د سالنگ له زړه نه باسي
 د انسان د فکر کرېښي

هنوی چي نه هېر پيري

رحمن بابا:

خرقه پوش دی له شا هانوبې نیاز دی
سرتراپایه حرارت دی سوزو ساز دی
د خیال دباغ دگلو یوه ورمه ده
د جذبو په آسمانونو کې پرواز دی

خوشحال خټک:

یوسېلاب دی چې له لوړو اروان دی
د پښتو او پښتنوالي قهرمان دی
تیت یې مه بوله غورځنګ ورباندې مکره
پس له مرگه هم دتورې ترجمان دی

حمید ماشو خېل:

د پښتو د خوږې ژبې یکه تاز دی
په ایجاد درنګینو کې ممتاز دی
په هر بیت کې نخولي دي خیالونه
دده شعر، شعرمه بوله اعجاز دی

سم تگ

په سفر کې له کاروانه سره سم تگ
 د پېرې په مقتضا قدم قدم تگ
 کوم چې باسي توفاني پېرې له موجه
 همدغه دی منتخب او محترم تگ

بې موقع خندا

ما کتاب د تجربې کې دي لیدلي
 د غافل په درمانده لمبې ختلي
 چا چې کړې بې موقع خوب و خنداده
 د برېښنا په شانې یوه خندا کې تللي

د دنیا لار

چې دنیا ځي په هغه لار به روان شې
 په دې خپله لار به خپله سرگردان شې
 خود سري به دې له غروڅخه غور څار کړي
 بیا په تېره څه حاصل چې پشیمان شې

هندوکش ته

هندوکشه را روان کړه سپلاوونه
 چې له توانه پورته شوي دي دردونه
 داشیا دغرونو تاچه درنه جار شم
 څنگه نه سوځي د تا پلې اورگونه

پت خم

محتسب که هر خو چم داحتساب کړي
رند پو هېږي چې په زړه کې څه حساب کړي
په قبا کې يې پت کړی خم دميو
که په خوله هر خو وردونه دثواب کړي

دهر چا جهان

دا جهان که هر خو لوی او سورور دی
خو د فکر تاخت و تاز ته يو بخر دی
دغه يوه قطره شبنم هم ترې خلاص ندی
چاته او بڼکه دشبنم، چاته گوهردی

دعا

ربه را ولي توفان، توفان دکار
نوی نسل او طبقه د ابتکار
موره ننگ ددې وطن که په دار جگ شو
آلوده به شي په موره هغه دار

طلا

دا طلا چې هر سړی يې په ارمان دی
دا قاتل دشرافت او د وجدان دی
فلز نه دی استبداد دی تجاوز دی
د بشر په عواطفو کې شيطان دی

سرې ورځې

په سحر کې رڼایي د ژوندون نشته
 په ما بنام کې شور د عشق او جنون نشته
 هره ورځ له بلې ورځې سره کېږي
 په سبا کې حرارت د پروون نشته

پښتنو ته

د نجات د قافلې له سره هېر شوي
 د ژوندون ساحل نه پتو سترگو تېر شوي
 د توفان په څپو ډوب شوي خوار پښتونه
 د نفاق په سپلاوونو کې چاپېر شوي

خدا په ماله د کلام زور او تاثیر را
 رسا عقل، پاک ایمان، قوي تدبیر را
 یا نجات د وښیاری له غمه را کړه
 لېونی مې کړه ددې هنر اکثر را

ظالم ته

جگ ولاړ به دا اسمان وي ته به نه یې
 همدا راز به دا جهان وي ته به نه یې
 خلقي به ستا له ظلمه حکایت کړي
 آسوده به مظلومان وي ته به نه یې

ابدي شرم

زه له مرگه نه وېرېزم، نه وېرېزم
دلطفې سا په جال کې نه بندېرم
که دځوانې معرکې پهلوان نشم
تر ابده به په خاورو کې شرمېرم

ژوند

ژوند د ماتو او سپلیو سلسله ده
یا د څو خندا ژړاوو قافله ده
یوه برېښنا د عدم په تور کوگل کې
د سکون په اندامو کې زلزله ده

شرق او غرب

شرق او غرب سره یو بل ته اوښتلي
نه پوهېرم زمانې بیا څه کرلي
راته ښکاري دیاغي انسان له لاسه
دې دنیا له تباهی سره منلي

د پیسو مرض

هسي تللي یو دخپل ځان په غمو کې
د پیسو په تموج او توفانو کې
که انفس د مسیحا راشي علاج ته
مبتلا به شي په فکر د پیسو کې

ژوندی خبره

او بنکې ندي چې له سترگو مې بهېږي
 زړه مې ویلي شو له سترگو را تویېږي
 که مې مړی یوه ژوندی خبره واوري
 پس له مرگه به په خاورو کې نخېږي

د ژوند پهلوان

بې همت وي چې له ژونده شکایت کړي
 لېونی وي چې د تېرو حکایت کړي
 پهلوان وي چې د ژوند په معرکه کې
 موانع لري کوي او حرکت کړي

ستا د زلفو کړی

اې سپوږمیه ستا د حسن خه تاً ټیر دی
 چې عالم دې د جلوی په دام کې گیر دی
 خیالات او الهامات او زما فکـر
 یوه کړی د ستا د زلفو د ځنځیر دی

ستا نظر

بیا مې زړه د تا د زلفو په دام گیر شو
 بیا مې خیال د تا په حسن کې اسیر شو
 ستا نظر چې زندگي تـرېنه اورېږي
 د لایق له سینې تېر شو عالمگیر شو

بی خونده ژوند

زمون بپرنگه ا و بی خونده ژوند به تیر شي
سم ملت او نوی ژوند به را بر سپر شي
ولي هيڅکله به نشي چې له خلکو
زمون بی رنگه او بی خونده ژوندون هیر شي

تاوده زېري

هغه وخت چې کام له خوبه را بیدار شي
د وطن غراو صحرا گل و گلزار شي
زما خاورو لره راوړئ تاوده زېري
گوندي وي چې مې هلو کي په کرار شي

بی عشقه زړه

که په زړه کې عشق د کام او هیواد نه وي
یا په مټ کې توان توفیق د جهاد نه وي
هسي زړه او مټ د گور چينجوته ور کړئ
خو عامل د بی ننگي او فساد نه وي

لوی دښمن

که مې لاس په کان د زرو باندي بر شي
اور به بل کرم پې چې خاورې دممر شي
تر هغو به دسکې بدي پرې نږدم
خويې نوم نشان له عمکې نه بهر شي

د عقل غلامی

یا د عقل لاره خوشې کړه مجنون شه
د دنیا لسه مشاغلو را بیرون شه
یا د عقل غلامی ته ځان تیار کړه
سقرات شه، ارستو، افلاتون شه

د خان خر

کوم ملت چې خر د خان وي ملت نه دی
چې دخپل قوت نادان وي ملت نه دی
چې دنورو له ویا لې شخه ویرېږي
او غافل دخپل توفان وي ملت ندی

زما قلم

زما قلم به هله لوړ او محترم وي
چې د بنمن داستبداد او دستم وي
چې دخلکو دردو رازونه وایي
خدایه وي به چې هغه زما قلم وي

زور نظام

مکتب غم، اداره غم، کلی او کور غم
میندې غم، پلرونه غم، نیایي او ترور غم
د زار نظام له ظلم او لسه فساد
په وطن باندې راگرزي کور په کور غم

انقلاب ته

رب دې راوله اې پلاره انقلابه
 اې زمونږ عالي مکتبه اې کتابه
 دا وطن په ظلم هسي خراب شوی
 چې فاسد دی له یوششه تر تهدابه

انقلابي سر

سر هغه دی چې په اور دانقلاب کې
 په لمبو کې، په توفان کې، په سپلاب کې
 دمزدور او د بزگرد حق لپاره
 ځرېدلی وي دداریه سره تناب کې

نن او پرون

دنن او بڼکې د سبا ورځې توفان دی
 دنن طفل د راتلونکي پهلوان دی
 د دنیا په زور غره نشې حاکمه
 ستا جهان سبا د بل سړي جهان دی

انسان ته

هلکتوب په لوست اولیک کې درنه تېر شو
 په ځوانۍ کې حرص د مال درنه چاپېر شو
 په زړښت کې سمه شمه د سهار یې
 څوک چې زور شونان توان، چې مړ شو هېر شو

دقربانی خای

په کوم خای کې چې د علم ډېره بل شي
یا د فکر لمبه و خوځي جل بل شي
د پتنگ په شانې خان ترېنه قزبان کړه
چې سینا دې له اړو شخه خجل شي

خوان اوزور

خوان هغه وي چې د خوان فکر خاوند وي
نه هغه چې د او هامو په دام بند وي
سل خوانان دې تر هغه زاړه قربان شي
چې خاوند دنوي رنگ او نوي خوند وي

له خوان شخه گيله

خوانه ډېر ډېر گيله من يم ستا له کاره
ستا له فکره، ستا له پوهې، ستا له ډاره
په نغو کې دې د ژوند سندرې نشته
کام ته نه شې پوهولای سمه لاره

پا خپره زلميه

ستا په مخ باندې جهان گل و گلزار دی
ستا په مټ د ژوندانه دار و مدار دی
د غفلت له خوبه پا خپره زلميه
چې جهان دې د جلوي په انتظار دی

د وطن خوان

هغه خوان چې د وطن په درد سوخېږي
که سل ځله پر مخ لوېږي پورته کېږي
ما ترې زر ځله قربان او صدقه کېږي
چې د مرگ په پوله ناست دی لا خوځېږي

فرعون ته موسا

ظالمان که فرعونان وي ته موسا شه
د ناتوان او دمظلوم د لاس عصا شه
سرکشان که په نشتر زړونه زخمي کا
ته ملهم او د زخمي د زړه دوا شه

د خوانې عقیدې پهلوان

نه په خوان عقیده من يم نه په زور
نه په لوڅ او نه په وږي، نه په مور
چې د خوانې عقیدې پهلوان ته وي
پسې نه گرم که گرم وي که سور

له خلکوسره یوځای

خوانه ځان لپاره ژوند څه ژوندون نه دی
گوره پام کړه دا سباده پرون نه دی
خو د خلکو په غمونو کباب نه شي
هغه تیره د سارا ده، لرمون نه دی

رښتونی ځوان

ځوان هغه دی چې فاتح له دنیا تېر شي
نه هغه چې په دامونو کې چا پېر شي
چې کره وړه یې یا دگا رونه شي تاریخ ته
نه هغه چې له پېړیو څخه هېر شي

اروپايي شاعران

اروپایي شاعران

له څه مودې رادورې مې غوښتل له اروپایي شعرونو سره دځوانو پښتنو شاعرانو او لیکوالو د بلدولو لپاره د اروپایي شاعرانو ځیني شعرونه په پښتو شعر ترجمه کړم مگر د وخت تنگسیا دا هیله وځنډوله. اوله شپږو میاشتو راپه دېخوا ددې هیلې د پوره کولو شونتیا لاس ته راغله او مادغه کار پیل کړ او اروپایي شعرونه مې لکه دهغوی اصل پښتو ته را وړول. ددې زیار د لومړنۍ نمونې په ډول مې د «پوشکین»، «لرمنتوف» او «پتوفی» څو شعرونه د دوی له لنډې پېژندگلوی سره په همدې دفتر کې وړاندي کړل. البته بېلې ژبې حتی یوه وا حده ژبه هم چې کله په متفاوتو فرهنگونو کې سره جلا شوې وي، تر عامو اشتراکوتو ور هغه خوا، خپلې ځانگړې او جلا مقولې اصطلاحات او فرهنگي احکام لري چې له نورو ژبو سره د هنري راکړو ورکړو او د ژباړلو او راژباړلو په چاره کې ستونځې رامنځ ته کوي او حتی کله دغه راکړه ورکړه ناشوني کوي او هغه متل رښتونی کېږي چې وايي: «د شعر ژباړونکی ځاین دی.» ما د ژباړل شویو شعرونو د وزن او غاړه ایزې ځانگړتیا او د قافیو درعایت لپاره کله یو لفظ یا جمله په ژباړل شوي متن باندې زیاته کړې ده خو ددې لپاره چې د ترجمې امانت رعایت شي هغه مې په قوسونو کې دننه راوستي دي ترڅو اصلي متن یې درکه نشي.

د پتوفی له «غروب» او د لرمانتوف «دژوند جام» نه پرته، په نورو ټولو شعرونو کې دهغوی د وزن، قافیې او سندریز آهنگ اصالت ساتل شوي دي او بې له هر راز فني تصرف څخه، د خپلو ژبو په اصلي رنگ کې پښتو ته را وړول شوي دي.

الکساندر سرگیویچ پوشکین

ستر روسی شاعر الکساندر سرگیویچ پوشکین د ۱۷۹۹ کال د جون د میاشتې په شپږمه نېټه په مسکو کې زېږېدلی دی. خپل لومړنی شعر یې له لومړنۍ زده کړې وروسته، په لېسه کې ووايه. له زده کړې وروسته د باندینو چارو په وزارت کې په کار بوخت شو، خو خپل ټول وخت یې په ادبیاتو تېر کړ. په ۱۸۲۰ م کال کې د «روسلان او لودمیلا» خپرېدو پر شهرت ورکړ. پوشکین لا زده کوونکی و چې انقلابي ټولني ته نږدې شو او ددې ټولني مفکورو دده په ټولو آثارو اغېزه وکړه. پوشکین دخپلو څرگندو انتقادونو له کبله یو ځل د روسیې جنوب ته او بل ځلي یوه کلي ته تبعید شو.

په ۱۸۲۵ م کې د روس نظامي افسرانو یونا کام بغاوت وکړ. ددې بغاوت څخه وروسته تزاري حکومت غوښتل پوشکین خپلې خوا ته جلب کړي نو له تبعید څخه یې بېرته راوغوښت خو پوشکین د پاڅون دمفکورو پلوی پاتې شو او په دې وخت کې یې داسې شعرونه ولیکل لکه «سایبریاته» چې په دې مجموعه کې چاپ شوی دی. له همدې کبله دروسیې دمرکز واک لرونکو، له ده څخه کرکه کوله، او دده په بنځه یې توولگاوه. ددې توروونو په نتیجه کې پوشکین دیوه فرانسوي نظامي افسر سره چې دتزار په چوپړ کې و، په مخامخ دوئل کې ټپي شو او دوه ورځې وروسته مړ شو. دا واقعه د ۱۸۳۷ م کال د جنوري په ۲۷ پېښه شوه. پوشکین تر اوسه دروسیې د ادبیاتو تر ټولو ستر او محبوب شاعر پاتې شوی دی.

دپوشکین ستر آثار دادي:

په شعر کې د «یوگني اونیگین» منظوم ناول، «پولتاوا»، «مسي

سپور»، او په نثر کې د «دبروسکي» اود «کپتان لور» ناولونه او نور .

انعکاس

کوم وخت چې په لوی ځنگله کې غز دځناورو شي
يا چې د ترم له خولې نه پورته يوه خبره شي
کوم وخت چې له ورېځونه، د تالندې آواز شي خور
يا د غونډۍ شان نه کومه پېغله په سندرو شي
ته په تش ما حول کې بيا هغه غبرگوي بېرته
هر چاته دخپلې خولې خړې اوروې بېرته

ته په غز د تالندې، برېښنا او د خپو خبر
ته په (سويو سترو) آوازونو د شپڼو خبر
ته هر چا او هر شي ته، دده د غز ځواب وايي
ته د ټولو وارو په نغمو او ترانو خبر
تاته مگر څوک ستا د سندرو ځواب نه وايي
اي شاعره يو ستا دخبرو ځواب نه وايي

انچار

د سوځوونکو شغلو دلاندي
 په يوه وچه لويه بېد يا كې
 انچار ولاړ دی او پيره كاندي
 يواځني دی ټوله دنيا كې

دې تړيو د بنټو دی زېږولی
 د خپل غضب په ورځو شپو كې
 بيا هرې خانگې تې خڅولي
 زهر په پانو او په رينسو كې

بيا چې گرمي شي، دده له لښتو
 او بځن زهرونه ورو ورو خڅپري
 خو چې ما بنام شي، په پلنو دښتو
 زهر شي غوټه رانه ځلپري

كه يوه گرزانده وريځ پيدا شي
 او په دې ونه را وورپري
 دونو خانگونه، بيا جلا شي
 د زهرو شاخكي، په ريگ خڅپري

۱- انچار: د زهرو ونه

شد ید یو امر یو سړي بل ته
ور کړ چې لار شه تر اې انچاره
هغه هم لار شو، دغه اجل ته
او بېرته راغی تر بل سهاره

د مرگ شوده یې راوړه ناچاره
هغه ظالم ته له مجبوری نه
پر مخ یې راغله د خولو لاره
حال یې خراب شو له کمزوری نه

پر خاورو پر بووت تر کیردی لاندې
لکه چیچلی چې وي تور مار
پر مخ د خاورو، په حمکه باندې
په پنبو کې مړ شو دخپل سر کار

په هغو زهرو یې آلوده کړل
ظالم فاتح د مرگي غشي
بیا یې ملکو ته د گاونډیانو
د مرگ لپاره هغه کړل خوشي

وریخ

ای دورک شوی توفان ، وروستی وروستی وریخی
همدا یواخی ته یی ، په شنه آسمان کې خوخی
ایکې یواخی ته یی ، چې غمجن سیوری کوی
یواخی ته (په موربه) ، خوشحاله ورغ غموې

یوه شپه مخ کې دې وه ، مخه د هسک پوښلې
او هیټنا کې برېښنا ، ته وې په غېږ نیولې
مېهمه تالنده دې ، (زمون پر سر) کوله
ناروغه ځمکه دې هم ، په باران او بوله

ورکه شه و خوځېږه ، اوس ستا موده پوره ده
توفان تري تم شوی ، او ځمکه هم تازه ده
د ونو پانې باندي ، باد تېروي لاسونه
اوله آسمانه شري ، د ستا خواره پوځونه

ک... (۱)

هغه خوره شېبه په یاد ده زما
چې مې نظر کې ته له ورا شولې
لکه یو بنکلی الوتونکی خیال
لکه یو پاک بنا یست پیدا شولې

ډېر وخت د تا لطیف آواز راته
د نامېندی دغم اوردو شېبو کې
بنکلی تصویر مې دې په خوب لیده
د شور ما شور په بدو اند پېښو کې

کلونه تلل، یاغي ټکان د توفان
پو او پنا کړل پخواني خوبونه
ستا آسمانې صورت او بنکلی آواز
هېر مې شول واړه (لکه هېر خوبونه)

په لري غای کې ورو ورو ورځې زما
په تیاره بند کې تېرېد لې هدر
نه بل ژوندون، نه بل الهام، نه مینه
نه بل معبود، اونه داوښکو اثر

۱- ک...: د شاعر دم عشوقې پټ نوم

روح ته مې وخت د وینېږدو راغلی
بیا مې نظر کې ته له ورا شولې
لکه یو بنکلی الوتونکی خیال
لکه یو پاک بنایست پیدا شولې

زړه مې رپېزي د خوښۍ له زوره
ځکه چې بیا یې شول ورک شوي پیدا
هم یې ژوندون، هم یې الهام، هم مینه
هم یې معبود، هم یې د مینې متا

سایبیریا ته

د سایبیریا د ځمکې زړه کې
و ساتئ خپل ویاړ جن زغمونه
ستا سو غمجن کار به ورک نشي
نه د افکارو لوړ پروازونه

هیله چې خور ده د بد مرغيو
بیا به دستاسي تیاره زندان ته
سترزیري خپور کړي د خوشحالو
مطلوب فرصت به راشي زمان کې

مینه دوستي به ستا سي مکان ته
له تیارو ورونو در ننه کېږي
لکه دا اوس چې ستا سو زندان ته
زما غږونه آزاد آزاد رسېږي

مات به شي واړه دا ځنځیرونه
بنديخانې به ږنگې شي بېرته
وابه وړئ ورو کې هر کلیونه
ورونه به در کړي توري په بېرته

د ژمي ما بنا م

آسمان تياره دی واورين توفان کې
 په گردلو کې واورې خرخېږي
 د غناورو په شان سوران کې
 د ماشومانو په خپر ژرېږي

کله يو وارې زور بام د پاسه
 خورو وبنو کې په شور ماشور شي
 لکه ناوخته پرديس ناخا په
 کړ کې وهي، غلط ترې لور شي

زموږ غريبه زړه جونگره
 سخته غمجنه، زيات تياره ده
 پرتا زما بډه کې (۱) څه له
 د کړ کې مخ کې چوپيا خوره ده؟

يا د توفان کړيکجن آواز کې
 يې سترې شوې، ستوما نه شوې
 يا د سنيو د خرخ آواز کې
 د خوب په تال يې پرېشانه شوې

۱ - بډه کې: د بډې اسم تصغير دی، له دې څخه د پوښکين مراد خپله دا يې ده چې دی يې له

وڊ ڪتوبه روزلی او لوی کڙی دی .

اڀي زما د خوارې ځوانی ملگرې
 راځه چې وچنبو داشرا بونه !!
 راځه چې غم ته پيالې کږو سپرې
 يو څه خوشال کږو خپل غمجن زړونه

ماته سندرہ د مرغه (۲) وايه
 چې څنگه او سي نورو ملکو کې
 ماته سندرہ د پېغلو وايه
 چې او به وږي سهار سپېدو کې

آسمان تياره دی واورين توفان کې
 په گردلو کې واورې څر خپرې
 د ځناورو په شان سوران کې
 د ماشومانو په څېر ژږېرې

اڀي زما د خوارې ځوانی ملگرې
 راځه چې وچنبو داشرا بونه
 راځه چې غم ته پيالې کږو سپرې
 يو څه خوشحال کږو خپل غمجن زړونه

۲- يوه فلکلوري منظومه افسانه ده چې دايي به د پوښکين په ماشومتوب کې دهغه

دویدہ کولو پارہ ورته ویله .

اریون (۱)

موزہ ڊبروو په بپری کي
دراوه ځینو بادبان
نورو گردو په یو آن
پارو گان وهل بپری کي

زمون پوخ رهبر چوپیا کي
پرسکان تکیه کوله
او بپری یې چلوله
دسکوت په منتها کي

زه ډاډه ویسا په ځان
او سندرې مې ویلې
ما نهو گانو اورېدلې
نا څا پي راغی توفان

واړه مړه شول په بپری کي
برېښنا، تالندې، توفان
زه مرموزه غزلخوان
یواځي واچولم زی کي

۱- اریون: دلرغوني یونان یوشا عردی. افسانه روایت کوي چې یو وخت سمندري غلو داریون په بپری باندي حمله وکړه، یرغلگرو غوښتل چې اریون مړ کړي او مال یې ولوتي. اریون اجازه واخیسته چې ترمرگ دمخه خپله سندره ووایي. اریون سندره وویله او ورپسې یې ځان سمندر ته وغورځاوه. سمندري «دلفین» چې داریون سندرې یې په زړه سخت اغېز کړی و، هغه یې واخیست او د سمندر څنډې ته یې ویوست. پو

چونغر _____ سليمان لايق

شکين دا ترانه دخپل وخت په ځانگړو پېښو با ندي ليکلې او همغو ته پکې اشاره کوي.

بولم تېرې ترانې
د(رانه) لمر وړانگولاندې
ديوې لويې پر بنې وړاندې
وچوم لندي چامي

بندی

زه ترشایم د جالونو دلندی بندیکهانې
 تما شه کوم په بند کې دیوې خوانې با بنې
 ارمانجن اشنا له ورايه رپوي خپل وزرونه
 خوځوي تر کړ کې لاندې ډک له وینو خورا کونه

کله ووهي مشوکه ، کله ما پلو ته گوري
 لکه فکر کې یې کوم شی (غلی) زما لپاره بنوري
 په کتو او آوازونو اشارې کوي وماته
 غواړي ووايي چې: راشه والوزو لویې فضا ته

موز آزاد مرغان یو وروره، راعه وخت دی چې تېرېږي
 راعه والوزو اې ځای ته چې ترورېځو غرنسکارېږي
 هغه ځای ته چې هغه کې دشنه بحر ناظران یو
 هغه ځای ته چې یواځي زه او با دېې خاوندان یو

دواکځ^(۱) ترانه

ولي دخوښی آواز چوپ شوی دی
 اې دساتېری سندر و پورته شی!
 تل دې نرمې پیغلې خونې ښخې وي
 موز سره چې عشق درلودلی دی

ډک کړئ گیلاسونه خپل
 تل د گیلاسونو ته
 تیگو شرابونو ته
 واچوئ گوتگی خپلې

راشئ گیلاسونه سره پورته کړو
 تل دې وي شعرونه، تل دې عقل وي
 وځلېږه ته اې مقدس لمره!
 هسي چې خراغ سپېدو ته ژپړ ښکاري
 دغسي (غلط) او درواغجن حکمت
 لمر د ابدی عقل ته ژپړ ښکاري
 خپله رڼا بایلي آخر ورکه شي
 تل دې وي لمر، ترژمی دې ورکه شي!

۱- دلرغوني یونان د شرابو او خوښی رب النوع .

پټه مینه

ماله تا سره لرله پټه مینه
ښایي مړه نه وي دامینه زما په زړه کې
ځکه زه غواړم چې تا په تکلیف نه کي
مگر تا به رپروي نه دغه مینه

ماله تا سره لرله غلې مینه
په چوپیا کې په حسد او محجوبی کې
داسي پا که حقیقي سپېڅلې مینه
خدای کړي نوری ولري هومره پاکي کې

دیادگار خلی

مامجسمه ده جوړه کړې ځان دپاره
پټه به واښه نه کړې هغې ته دولس لار
پورته اوچت شوی دسکندر تر یادگار
خلی زما دکار

هېڅ وخت به مې نشم ځکه روح به مې سندرو کړې
زیاته تر بدن پاتې شي تل به وي ژوندی
يو شاعر که پاتې وي ژوندی به يم خبرو کړې
پر ټوله نړۍ

لویه روسیه به گرده پېژني زما مقام
هر روسی ملت به زمانوم وړي په ښاغلي شان
واړه سلاوان او تنگوسان او فنلنډان په کام
کلمک دیبا بان

ډېر وخت به له دې سببه يم په خلکو گران
چې مې په خپل وخت کې ښه احساس که را بیدار
ظلم کې مې یاده آزادي کړه او احسان
ومې غوښت په خوار

باید د شاعر مهارت کېږدي خدای ته غاړه
نه له چا وډار شي نه پابند شي دا احسان
ومني ستاینه وي که تورو وي په ځان دواړه

لرشي له نادان .

لرمانتوف

لرمانتوف (۱۸۴۱ م - ۱۸۱۴ م) دروسیې دادبیا تو تر ټولو لوړه رومانتيکه څېره ده . دې ستر ادبي نا بغه تش ۲۶ کاله ژوند وکړ او که چېرې ژوندی پاتې شوی وای خامخا به دیورپ په شاعرانو کې بې سا ري مقام ته اوچت شوی و .

لرمانتوف په ۱۸ کلنۍ کې د تزار گارډ ته داخل شو او د عمر په ۲۲ کلنۍ کې یې «د شاعر مرگ» مشهور او بې ساري شعر دپوشکین د مرگ په مناسبت ولیکه او له همدې وخت څخه یې شهرت ته مخه کړه . دی دخپل وخت په رژییم باندې دانتقاد له کبله قفقاز ته تبعید شو . دی هم دپوشکین په شان په دوئل کې وږل شوی دی . دده په باره کې ویل شوي دي : «یو مرغه و چې له جنته راغلی و او په لنډه موده کې چې د قفس زنداني و، داسې نارې یې وکړې چې له جنته راتلې .» مادلته په چونغر کې دده شپږ شعرونه پښتو کړي دي .

دلرمنتوف تر ټولو مشهور آثار دادي : په قصیدو کې «دیمون» او «مه څېرې» . په ناولونو کې «پېرۍ قهرمان» او په منظومو ډرامو کې «مسکو» .

بادبان

یواځي یو بادبان د سمندر په شنه غبار کې
 له لرې مټکې بنکاري او سپینچک شاني ځلېږي
 په لرې هیوادو کې څه تپوس کړي څه شی غواړي؟
 په خپل بنکلي هیواد کې (خدا زده) څه ترې پاته کېږي
 بادونه غوره هار کړي، څپې یوه په بله اوږي
 شا تیر د باد له زوره یوه خوا بله خوا کېږي
 نه، نه! په سمندر کې نېکمرغي نه لټوي
 او نه له نېکمرغي نه چېرې تښتي یا پټېږي
 تر سپین بادبان دلاندې شنې رڼې اوبه د بحر
 له پاسه پې د لمر زرینې وړانگې پې خورېږي
 لیکن یاغي بادبان د توفانو هوس لري
 ممکن په توفانو کې نېکمرغي موندله کېږي

دژوند جام

په پټو سترگو مو شونډان دژوند په جام ایښي
د هیلو لار کې مو گا مونه ټول نا کام ایښي
موره به بی عایه تودې او ښکې تویوو وړ با ندې
غمي د اوښکو مو د جام په زیو خام ایښي
د مرگ شېبه به زمور له سترگو پرده لري کاندې
وابه خلي ټول هغه چې مور عا نله تمام ایښي
ها وخت به پوشو چې دژوند جام لاپخواتش و
مور غولېدلي وو کنه دی په رښتیا تش و

کمر

طلايي ورپځي د لـو کمرې
په سينه باندې شپه کړله تېره
سبا د وخته لوبغاړې ورپځه
په شنه آسمان کې لارله لري

په کمر پاتي يولونداثر شو
يکي يواځي هلته ولاړو
په يوه ژور فکر کې لاړو
چوپې صحرا ته په ژړا سر شو

وریخی

داسمان وربخو تل پردپسانو!
 په شنه آسمان کې د در لرونو
 زما په شانې تل سرگردانو
 له گران شمال نه جنوب ته تلونو

خوک شېري تاسي؟ آیا تقدیردی؟
 یا پت حسد دی، یا بنکاره کېن دی؟
 آیا د جرم دغه تأثیردی؟
 یا د دوستانو تور او نا ورین دی؟

نه هسې نه ده ، پټو (۱) خپه کړئ
 ستا سي نه حس شته او نه دردونه
 همپش آزادي ، همپش سرې یی
 نه مو وطن شته ، نه تبعیدونه

۱- پتو یعنی پتو او کروندو په خپلې بې بدلونه بڼې خپه کړی او لېږد ته یې وهڅولی. شاعر غواړي د شعر په ژبه ووايي چې دلته ځمکه او ماحول یو رنگ او بې بدلونه دی.

♦ ♦ ♦ ♦

په لوخ غره کې د وحشي شمال د پاسه
ده ولاړه د کاج يکې يواځې ونه
له درانه خو به کږه وړه زنگېږي
د سپینکې واورې جامه ورباندې پلنه

همپش خوب وينې چې لري په صحرا کې
هغې سيمې کې چې لمر ترينه راخپږي
پر تاوده کمــــره غمجنه او يواځي
د خــــرما بنايسته ونه راشنه کېږي

◆ ◆ ◆ ◆

تش یوزه راحم پلو دلویې لار ته
 په غبار کې ډبرینه لار ځلیري
 چوپې دښتې غوږ نیولی خدای دربار ته
 او یو ستوری هغه بل سره غږېږي

د آسمان هر یو شی دروند دی او متین دی
 مخکه غلې ویده شوې شنه رڼا کې
 مگر ولي زما زړه له غمو شین دی
 ار ماني یمه د کوم شي په سودا کې؟

دهېڅ شي منتظر نه یم له خپل ژونده
 او نه کرم په هېڅ تېر شوي افسوسونه
 آزادي غواړم یواځي له دې بنده
 هېرېدو ته د ځان غواړمه خوبونه
 مگر خوب، نه دلحد ساړه خوبونه
 هسي خوب چې په کوگل کې مې رېږي
 د ژوند واړه طاقتونه، قوتونه
 او سینه کې مې سا بنکته پورته کېږي

چې کری، شپه ورځ، د مینې په باره کې
 ماته ووايي یو خوږ آواز سندرې
 شنه خپړی مې سردپاسه (په نخره کې)
 سر را کوز کېږي راسره وکړي خبرې

پتوفي

ساندور الکساندر پتوفي (۱۸۲۳-۱۸۴۹) دمجارستان تر
ټولو لوی شاعر دی او تش ۲۶ کاله ژونديې کړی دی. پتوفي نه یواځي
یو ستر شاعر بلکې دمجارستان یو ستر ملي اتل هم دی.

غروب

لمر لکه مړاوی گل د ځمکې په لور
سر تیتوي او بنکته کېږي پسې
دده له سره او طلايي جام خخه
ورو ورو دنور پانې تویېږي پسې
ددنيا گي له شوره ډکه ورځه
ورو ما بنامېږي او چوپېږي پسې
په دې ما بنام کې دناقوس شرنگهار
غور ته له لري رارسېږي پسې
داخه زړه وړونکې آسماني نغمه ده
چې له دې ستورې را بهېږي پسې
له هغه لري بنايسته ستورې!!
له اې آزاده وارسته ستورې!!

یا دونه :

د پوشکین او لرمانتوف شعرونه د افغانستان را دیو دروسی تر
جمان او سلا کار
« ایگور سوچنکو » په مرسته او زیار پښتو شوي او مؤثق شوي دي ،
که څه هم هغه اوس پور پرېکړی او هغې نړۍ ته تللی دی خو زه د ژوند
تر پایه دهغه ددغه احسان منونکی یم.